Ára: 130 FORINT

66. évf. 23. szám 2011. december 15. Kiszlév 19. 5772.

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

MEGHÍVÓ

Töltse idén is egy jó kis közösségben, a Hunyadi téri templomkörzet vendégeként (Hunyadi tér 3. félemeletén) chanukka egyik délutánját december 25-én, vasárnap, 17 órától.

A kitűnő programból, kedvcsinálóként:

Ima, gyertyagyújtás (Zucker Immánuel kántor), Domán István főrabbi ünnepméltatása

Klein Judit énekel, zongorán Zsoldos Gábor kíséri

A Scheiber Sándor-iskola színjátszóinak műsora

Garai Róbert és Tarján Péter színművészek előadása (Efrajim Kishon novellái, Kohn és Grün a kávéházi kisasztalnál)

Mint mindig, chanukkai fánk és egyéb finomságok.

Egyet kérnénk: a jókedvét senki ne felejtse otthon!

VALLÁS HASÁB

Hetiszakaszunkban **(Vájésev)** József álmot lát, miszerint „ő testvéreivel kévéket kötöz a mezőn, és testvéreinek kévéi leborulnak az ő kévéi előtt”. Majd azt álmodja, hogy a Nap, a Hold és 11 csillag leborul előtte. Ismerjük a történetet, ezért tudjuk, hogy testvérei gonosz terveket szőnek ellene, majd bedobják egy gödörbe. És ez a gödör a Szentírás szerint „üres volt, nem volt benne víz”.

Rabbi Tanchum felveti: ha a gödör üres volt, persze hogy víz sem volt benne, miért ír erről külön a Tóra? Ő ezt úgy magyarázza, hogy ezzel azt akarja mondani az Írás, hogy víz ugyan nem volt benne, de kígyók és skorpiók annál inkább *(Sabbat 22.)*.

Ugyanott olvashatjuk egy másik tanítását is, miszerint ha valaki a chanukkamécsest 20 rőfnél magasabbra teszi, a gyújtás érvénytelen, mert nem látható.

De mi a kapcsolat a két tanítás között? Először is. A zsidóság létének legbiztosabb alapja a Mindenható segítségébe vetett rendíthetetlen remény.

Józsefet is a Teremtőbe vetett erős hite tartotta meg. Ez a hit foglalkoztatta nappali gondolataiban, és ezért jelezte neki Isten az álmaiban, hogy minden üldöztetése ellenére felül fog kerekedni ellenfelein. Ezt jelentette az álomsor, a testvérek kévéinek és a csillagoknak a leborulása előtte.

A zsidó remény játssza a főszerepet a chanukkai csodában is. A görög–szír pogányok el akarták pusztítani létünk alapját, a Tórát. Meg akarták tiltani tanulmányozását, parancsolatainak teljesítését. Kiadták a jelszót:

„Írjátok fel magatoknak az ökör szarvára, nincs nektek részetek Izrael Istenében!” És akkor megjelenik az istenbizalommal teli makkabeusok kis serege, és legyőzi a túlerőben lévő ellenséget. Hagyományunk szerint örök időkre dicsfény világítja be *Júda Makkabi* és testvérei hősiességét.

Az ókori népek kizárólag a nyers erőre alapozták uralmukat és csatáikat. Chanukka hősei több mint 2000 évvel ezelőtt bebizonyították: a mi győzelmünk nem a számbeli többségen, hanem az eszményi elhivatottságon alapul, ahogy a prófétától is tudjuk: „Nem sereggel, nem erővel, hanem szellemmel, mondja az Örökkévaló.”

A chanukiját a ház küszöbén kívülre kell elhelyezni, tanítják bölcseink *(Sabbat 21.)*, hogy a külvilág felé is láthatóvá tegyük: kiolthatatlanul él bennünk a remény egy jobb jövőben.

Ezt jelenti nekünk Tanchum két tanítása. Először leszögezi, hogy a túl magasra helyezett mécses meggyújtása érvénytelen, mert nem látszik, hogy a szilárd jövőbe vetett reménységünket hirdeti. Ami pedig a kígyókkal és skorpiókkal teli gödröt illeti, ez példa József rendíthetetlen hitére, aki az életveszélytől az alkirályi méltóságig jut el.

A reményt jelképezi a chanukkával kapcsolatos azon előírás is, hogy a gyertyákat sötétedés után kell meggyújtani *(Sabbat 21.)*. A jelkép jelentése: amikor a zsidóság egét felhők borítják és sötétítik el, még ha a 20. század borzalmai be is következtek, nekünk – mint a chanukkai csoda idején – kötelességünk, hogy hálatelten egy új remény mécsesét gyújtsuk meg.

Ráv

MEGHÍVÓ

a Dohány utcai zsinagóga körzete és a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga körzete közös CHANUKKAI ÜNNEPSÉGÉRE

Helyszín: Goldmark Terem

Időpont: 2011. december 25. (vasárnap) 14 óra

Műsor:

Gyermekkönyv-bemutató és tombola

Fellépnek:

Lorán Lenke érdemes művész — **Csala Zsuzsa** érdemes művész

Székhelyi József Jászai Mari-díjas művész — **Fonyó Barbara**

Zongorán kísér: Gyarmati István

Tanítást adnak: Lőwy Tamás és Frölich Róbert főrabbik

A 6. chanukkai lángot Fekete László főkántor, Szilágyi Gábor és Biczó Tamás kántorok gyújtják meg.

Közreműködnek: a Dohány-zsinagóga talmud-tórájának növendékei

A gyermekeknek az előadás alatt a talmud-tóra helyiségében kakaóparti.

Vendégeinket chanukkai fánkkal várjuk.

Zoltai Gusztáv elnök — **Frölich Róbert** főrabbi — **Várnai György** elnök — **Lőwy Tamás** főrabbi

MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk Önt és kedves családját 2011. december 20-án, kedden, 15 órakor tartandó CHANUKKA ünnepségünkre.

A gyertyák fényét dalaival élénkíti Gerendás Péter és zenekara.

A szeretetet és kedvességet a Benjámin Óvoda gyermekeinek éneke biztosítja.

A tudásunkat Schweitzer József főrabbi úr csiszolja.

Az 5772-es év első chanukkagyertyáját Szerdócz J. Ervin rabbihelyettes gyújtja meg.

„Kabaré G”

A jókedvért felelősséget a zsidó humor előadói vállalnak: vendégeink a Mikroszkóp Színpad Sas-fiókái.

A kabaréjeleneteket előadják: Aradi Tibor, Schramek Andrea és Szántó Szandra.

Hagyományos fánkkal, üdítőitallal, teával, kávéval kínáljuk a jelenlévőket. Aki éhes marad, vendégünk néhány szelet zsíros kenyérre, tepertővel és lilahagymával.

Az Újpesti Idősek Klubja és az Újpesti Zsidó Hitközség elöljárósága nevében:

Frölich Erika klubvezető — **Szerdócz J. Ervin** rabbihelyettes

Budapest IV., Berzeviczy G. u. 8.

MEGHÍVÓ

A zuglói körzet szeretettel várja Önt és barátait 2011. december 21-én, délután 5 órakor, műsoros chanukkai rendezvényére.

Kardos Péter főrabbi ünnepméltatása és Kardos László kántor gyertyagyújtása után a Benjámin Óvoda kis csoportja, valamint Heller Tamás, Beregi Péter, Garai Róbert, Tarján Péter, Pandzarisz Diána lépnek fel.

A zongoránál: Neumark Zoltán.

Nem marad el az ünnepi fánk sem!

Mindenkinek jó szórakozást kíván:

Kardos Péter főrabbi — **Gerő Péter** elnök

9 770133 350099 11023

Zoltai Gusztáv a temető ügyéről

A BZSH és a Mazsihisz ügyvezető igazgatóját, *Zoltai Gusztávot* kerestük meg: hogy áll a Kozma utcai temetőben lezajlott és a világhálón is végigfutott visszaélés-sorozat gyanújával kapcsolatos vizsgálat?

– Ez év augusztusában különböző visszaélésekről szóló hírek érkeztek, amelyeket a zsidó közösség egyik nagyra becsült tagja írásban is megerősített. Bejelentésének azonnali kivizsgálását rendeltem el. A Jogi Osztály munkatársai részletesen meghallgatták az érdekelteket, megvizsgálták az iratokat.

Az elkészült jelentésből megállapítottam, hogy a temetőben megszegték nemcsak az etikai normákat, hanem a 2001-ben kiadott ügyvezető igazgatói utasítást és az általános szabályokat is.

A kialakult rend szerint temetést a Chevrán keresztül végeztetnek, és az ezzel kapcsolatos díjat a pénztár veszi át. Ebben az esetben megállapításra került, hogy a sírhely árát közvetlenül a Kozma utcai temető irodájában vették át. Erről egy olyan elismervényt adtak ki, amelyen nem a Chevra hivatalos pecsétje szerepelt, de a laikus ember számára annak tűnhetett.

A vizsgálat megindítása után a temető vezetője a hiányzó összeget befizette a pénztárba.

A jelentés kézhezvétele után őt felmentettük a munkavégzés alól, és 2011. december 9. napjával nyugdíjba ment. Jelenleg már nem dolgozik a Hitközségnél.

Az esetleges büntetőjogi felelősség vizsgálata az időközben megtett feljelentés alapján elrendelt nyomozás feladata lesz, és a későbbiek során dől el, hogy vádat emelnek-e a hatóságok. A nyomozás tisztázhatja, hogy elszigetelt jelenségről volt-e szó.

– Ez azt jelenti, hogy aki esetleg ilyen módon fizetett ki egy sírhelyet, azt később igénybe tudja venni?

– Mindenképpen. A sírhelynyilvántartás pontosnak tekinthető. A vizsgálat alapján lesz megállapítható, hogy kik az érintettek. Ez viszont nem befolyásolja a megvett sírhely tulajdonjogát.

– Hogyan zajlik a rendőrségi vizsgálat?

– Egyelőre annyit tudunk, hogy a Chevra Osztályon és a Kozma utcai temetőben iratokat és számítógépeket foglaltak le. Az eljárás a hatályos jogszabályoknak megfelelően zajlott. Mivel a számítógépeket már visszakaptuk, így a Chevrán a temetések intézése és az adminisztráció nincs akadályoztatva. Nagyon fontos, hogy a rendőrségi vizsgálat alapos és körültekintő legyen, hiszen a mi érdekünk, hogy valamennyi körülményt tisztázzák.

– Milyen lépések várhatók még?

– Részletes belső vizsgálatot is elrendeltem.

A vizsgálat befejezése után történhetnek meg, ha szükségesek, a strukturális változtatások, illetve ha az kerülne megállapításra, hogy valaki elmulasztotta valamely kötelezettségét, úgy további személy szerinti felelősségre vonások várhatók.

– Most ki felügyeli a temető tevékenységét?

– Felkértem a BZSH elnökét, hogy az új vezető kinevezéséig végezze a temető felügyeletével kapcsolatos napi teendőket, társadalmi munkában. Közben az Új Életben és a honlapunkon pályáztattuk az állást.

– Történtek egyéb szabályszegések is?

– Érkeztek bejelentések, ezeket kivizsgáljuk, pl. azt is, hogy a temetőben dolgozó sírkövesek mindig kifizették-e az előírt belépési díjat.

Biztosítanunk kell, hogy a Hitközségnek valamilyen módon hátrányt okozó személyek tevékenysége és az eseményeket felnagyító híresztelések ellenére továbbra is rendben történjenek a temetések. Folytatni akarjuk a temető teljes területének rendbetételét is.

– Várható-e az eddigi temetkezési szabályok szigorítása vagy enyhítése?

– Ebben a kérdésben a Budapesti Rabbiság az illetékes.

„Magyarországi Zsidókért 2011”

A Mazsihisz által adományozott *„Magyarországi Zsidókért 2011”* díjakat idén is a Síp utcai székház Dísztermében adták át. Az elismerést minden alkalommal azok az emberek kapják, akik az elmúlt időszakban sokat tettek azért (is), hogy a társadalmi béke, az emberek, a felekezetek közötti párbeszéd erősödjék.

Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató méltatta az idei díjazottak érdemeit. *Manninger Jenő,* a Zala Megyei Közgyűlés elnöke a zsidótemetők helyreállítása és megóvása érdekében kifejtett áldásos tevékenységéért; *Rosinger Oszkár,* a Karcagi Zsidó Hitközség ny. elnöke a Nagykunság zsidó emlékeinek megőrzéséért, a karcagi vallásos zsidó élet felvirágoztatásáért és a zsinagóga felújításáért végzett áldásos tevékenységéért; *Suchman Tamás* volt miniszter a zsidó élet újrafelvirágoztatása, a vészkorszak áldozatai emlékének megőrzése, a Somogy megyei zsidótemetők fenntartása érdekében végzett áldásos tevékenységéért; *Moskovits Dávid* rabbi a magyarországi zsidó oktatás felvirágoztatása, a zsidó ifjúság nevelése, a magyar zsidóság hagyományainak megőrzése érdekében kifejtett áldásos tevékenységéért vehette át az elismerést. A díjak és az oklevelek átadásában Zoltai Gusztávon kívül részt vettek még a Mazsihisz és a BZSH elnökei, *Feldmájer Péter* és *Streit Sándor* is.

Az írott és elektronikus média munkatársai jelenlétében lezajlott eseményen elsőként Feldmájer Péter Mazsihisz-elnök köszöntötte a megjelenteket, elmondva egyebek mellett azt is, milyen jó és megnyugtató az a tudat, hogy ilyen kiváló embereket ünnepelhetünk, olyanokat, akik rengeteget tesznek a hazai zsidóságért. Részlet az elhangzott laudációkból:

Manninger Jenő *Siklósi Vilmos* hitközségi elnök kezdeményezésére hosszú évek óta sokat tesz a megyében található zsidótemetők megóvása és helyreállítása érdekében. Ehhez a munkához a szükséges anyagi támogatások biztosítását lelki kötelességének érzi, mint ahogyan azt is, hogy a múlt méltánytalanságaira emlékezve fejet hajtson Zala megye meggyilkolt polgárainak emléke előtt, valamint közös munkával, elsőként az országban, minden zsidótemető helyreállítása megtörténhessen.

A kitüntetett a köszönet egy részét áthárította munkatársaira, akikkel közösen tevékenykedve érnek el sikereket. Fontosnak ítélte a szélesebb párbeszéd szorgalmazását és a településeken élők aktív segítségét.

Rosinger Oszkár életében a zsidó hit mindig meghatározó fontossággal bírt. Karcagon az 1980-as évek végétől először hitközségi alelnökként, majd egy évtizeddel később, egészen 2010-ig, elnökként tevékenykedett. Nevéhez fűződik a zsinagóga teljes felújítása, rekonstrukciója, de három évtizeden át gondozta a ma már rendezett állapotú temetőt is. Munkássága során nem csak a kapott támogatásokat használta fel, de magánvagyonából is jelentős adományokkal segítette a Karcagi Zsidó Hitközséget.

A díjat a kitüntetett vette át, és unokaöccse, *Csillag Dávid* mondott érte köszönetet a család nevében.

Suchman Tamás több fontos kormányzati tisztséget is betöltött, a Balaton Fejlesztési Tanács elnökeként egyebek mellett sokat tett a régió felvirágoztatásáért. 1997-től a Mazsök felügyelőbizottságának elnöke, évekig alelnökként funkcionált a Mazsihisznél. Nagy szerepe volt a vészkorszak áldozatai emlékének megőrzésében, a Somogy megyei zsidótemetők fenntartásának és felújításának előmozdításában.

Átvéve a kitüntetést, egy imát mondott el, majd kifejezte kívánságát, miszerint védjük meg és tegyünk meg mindent a zsidóságért Marcalitól az egész országon át...

A New Yorkban élő Moskovits Dávid rabbi (személyesen nem tudott megjelenni, a kitüntetést később veszi át) a rendszerváltás után az elsők között kezdeményezte olyan zsidó iskola létrehozását, amely a hagyományos, vallásos értékrend szerinti nevelést, oktatást tűzi ki célul. *Albert Reichmann*-nal közösen létrehozta az Endowment for Democracy in Eastern Europe Alapítványt, mely útjára indította az Amerikai Alapítványi Iskolát. Moskovitsot 1999-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével is elismerték.

Feldmájer Péter zárszavában mintegy összefoglalva a négy életpályát, elmondta, négy jó embert tüntethettek ki, de – tette hozzá – illesse a díj részben a feleségeket is, akik melléállásukkal, toleranciájukkal a nyugodt és biztos hátteret teremtették meg számukra.

Az esemény állófogadással zárult.

– gáljuli –

Körzeti kitekintő

Pécs

Krassó Sándor Pécsett született 1929-ben, ugyanitt szerzett 1951-ben jogi, majd államigazgatási diplomát. A KSH városi szervezetének egyik alapító tagjaként dolgozott. Kamaszként átélője volt a helyi zsidóság megpróbáltatásainak, kifosztásának és elhurcolásának. A Pro Pannónia Kiadói Alapítvány a közelmúltban jelentette meg *Kötéltánc* című kötetét, a benne olvasható írásokat saját tapasztalatai hitelesítik. Ezek segítségével mutatja be hittestvérei múlt századi sorsát, történeti hűséggel, statisztikai adatokkal, tényekkel. A hitközség felkérésére Krassó Sándor nemrégiben a Fürdő utcai székházban találkozott a közösség tagjaival, a holokauszt néhány pécsi túlélőjével, a műve iránt érdeklődőkkel, akik részére összegezte, hogy mi késztette az írásra, és válaszolt a feltett kérdésekre. Az est házigazdája *Stark András* alelnök volt. (A könyv megvásárolható a Pro Pannónia Kiadó pécsi irodájában és a könyvesboltokban.)

Mitzki Ervin

Folytatódott a konferencia a Wesselényiben

A 2010. októberi nagy sikerű konferencia folytatásaként a Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskola dísztermében ezúttal egy-egy szekció választott témáit vallási, társadalmi és pedagógiai aspektusból részletezték a meghívott előadók.

Sugár Sára igazgató köszöntőjében üdvözölte a kollégákat, a különféle oktatási intézmények képviselőit, valamint a témák iránt érdeklődőket. Beszélt az előző rendezvény során megfogalmazódott gondolatokról.

Elsőként *Karády Viktor* (egyetemi tanár, francia CNRS, a CEU Történelmi Intézet emeritusz kutatási igazgatója) igényes és átfogó előadása hangzott el. Rendkívül részletesen világított rá a közép-európai zsidóság modern kori fejlődésének néhány kulcskérdésére, arra, milyen szerepe volt a vallásnak, a vallásosságnak az askenáz zsidók önmeghatározásában, valamint a környező társadalmakkal való kapcsolatukban. A kiindulási pont a régiók, országok közötti alapvető különbség volt. Elmondta egyebek mellett azt is, hogy ahol a 19. században nem volt emancipáció, ott az ortodox vallásosság maradt az uralkodó. Másutt – tette hozzá Karády –, így Magyarországon is, a modernizáció dinamikája a vallási reformot, a berlini Haskala elveit juttatta érvényre, ami gyors világiasodást eredményezett, de csak a zsidóság városi, polgárosodó és a nemzeti asszimilációt kereső és elfogadó rétegeinél.

(A mintegy félórás előadás teljes terjedelmében az iskola alkalmi kiadványában olvasható.)

Guth Zoltán (történelem–német–politológia szakos tanár, a pilisvörösvári Friedrich Schiller Gimnázium igazgatója) „A német nemzetiségi tanítás pedagógiai kérdései, feladatai, küldetése és jövőképe – nehézségek és eredmények” című referátumát az 1200-as évekre történő visszatekintéssel kezdte, majd az 1867-es autonómiavesztést taglalta, végül beszélt a Nemzetiségi Törvényről, ezen belül az egyéni és közösségi jogokról. Elmondta azt is, hogy egy nemzetiségi kisebbség létének meghatározásához alapvető az aktuális nyelvhasználatuk. Kiemelte: az adott nyelv állapota jelzi a kisebbség asszimilációjának mértékét.

Előadásában történetileg és a jelent is vizsgálva számba vette az oktatás aspektusait, megfogalmazva a kérdést: vajon a mindenkori kisebbségi oktatási rendszer biztosította, biztosítja-e az adott kisebbség nyelvi fennmaradását?

Az igazgató ismertette az 1993-as kisebbségi törvényt és az azóta eltelt időszak fejleményeit, problémáit. Azt taglalta, van-e esélye ma a revitalizációnak, beszélhetünk-e kettős identitásról, mit tesz, tehet az oktatás a kisebbségi tudat megtartásáért, és megfelelő-e az úgynevezett nyelvoktató két tannyelvű forma.

Az igazgató elmondta, hogy Pilisvörösvár, ahol egykor Pest megye egyik legnagyobb zsidó közössége volt, mekkora veszteséget szenvedett, szólt a hajdani iskoláról, rabbiról, zsinagógáról és a ma is meglévő temetőről.

Boreczky Ágnes (főiskolai tanár, ELTE Neveléstudomány, Doktori Iskola) előadásának témája a „Többkultúrájú családok és az iskola, a családtörténeti módszer pedagógiai alkalmazása” volt.

Modern kori mítoszként szólt a család válságjelenségeiről, kiürült, tönkrement kapcsolatokról, válásokról, elhanyagolt gyermekekről. A fogalom a szimbolikus családelmélet segítségével átírható – tette hozzá. Majd ezt kifejtve és meghatározva elmondta: a szimbolikus család fogalma az együtt élők, illetve az elődök által közvetített hely-, helyzet- és önmeghatározást alakító családkép különbségén alapul. Véleménye szerint a szimbolikus család jelöli ki azt a saját teret, melyen belül az egyéni döntések megszülethetnek, és amely az egyéni mozgások keretét képezi – több választási lehetőséggel, de egyben nagyobb kényszerrel abban az esetben, ha a család több kultúrába is ágyazódik.

Finály Gábor (rabbijelölt, vallási vezető, dél-pesti körzet, a Lativ Kolel tanára) referátumában a héber nyelv oktatása szerepelt az ezredfordulón és napjainkban. Az előadó igényes áttekintést adott az elmúlt két évtized fejleményeiről ezen a téren. Beszélt ugyanakkor a közeli jövő lehetőségeiről és kihívásairól, különös tekintettel a többnyelvű és a vegyes vallású családokra.

Elemezte a nyelv kulcsszerepét a zsidó identitás kérdésében a történelem és a jelenkor tükrében.

Kis szünetet követően a konferencia második szakaszában kerekasztal-beszélgetés zajlott, majd *Fekete László* főkántor (ORZSE kántorképzés szak vezetője) tartott dallamokkal illusztrált előadást „A zsidó zene szerepe a tanulás és a vallási élet szolgálatában” címmel.

Gál

M E G H Í V Ó

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének közgyűlésére
2011. december 18. (vasárnap) délelőtt 10 órára
a Budapest VII., Síp u. 12. sz. II. emeleti Dísztermébe

Nyitóima
Elnöki megnyitó
Napirendi pontok:

1. **Beszámoló a Mazsihisz 2011. évi költségvetésének eddigi végrehajtásáról. Előadó: Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató**
2. **Országos Főrabbi cím adományozása. Előadó: dr. Feldmájer Péter elnök**
3. **Pótválasztás a Mazsihisz vezetőségében és a Választási és Jelölő Bizottságban megüresedett helyek betöltésére. Vezeti: Nattán László, a Választási és Jelölő Bizottság elnöke**
4. **A Mazsihisz 2010. évi zárszámadásának elfogadása**
5. **Felhatalmazás a Mazsihisz és a nem hozzá tartozó zsidó vallási csoport között kötendő megállapodás aláírására. Előadó: dr. Feldmájer Péter elnök és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató**
6. **Beszámoló a Mazsihisz 2012. évi költségvetésének tervezetéről és határozathozatal a 2012. évi költségvetésről. Előadó: Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató**
7. **Javaslat ingatlanelidegenítések elvi engedélyezésére. Előadó: dr. Egri Oszkár**
8. **Egyéb ügyek**

Záróima

Megjelenésére feltétlenül számítunk.

A közgyűlés legfeljebb délután 2 óráig tart, amennyiben ezen időpontig nem sikerül a kitűzött napirendi pontokat megtárgyalni, úgy a következő közgyűlésen hozunk azokról határozatot.

Hittestvéri üdvözlettel:

Dr. Feldmájer Péter
elnök

Zoltai Gusztáv
ügyvezető igazgató

„A gyógyítás hatalmat ad számunkra a halál felett”

Tízéves a hospice csoport a Szeretetkórházban

„Mindennek rendelt ideje van, és ideje van az ég alatt minden akaratnak.

Ideje a születésnek és ideje a meghalásnak;

Ideje az ültetésnek, ideje annak kiszaggatásának, ami ültettetett.

Ideje van a sírásnak és ideje a nevetésnek; ideje a jajgatásnak és ideje a szökdelésnek.

Ideje van a keresésnek és ideje a vesztésnek; ideje a megőrzésnek és ideje az eldobásnak.” (Kohelet)

A Mazsihisz Szeretetkórházának hospice csoportja évtizedes fennállása alkalmából jubileumi szakmai áttekintést adott a Scheiber Sándor-iskola aulájában. Az eseményen részt vettek azok, akik nélkül nem valósulhatott volna meg ebben az egészségügyi intézményben maga a kezdeményezés, de ott voltak azok is, akik napjainkban tevőleges szerepet töltenek be e különleges ellátásban. Eljöttek más kórházak, rendelőintézetek vezetői, orvosai.

Az eseményt háziasszonyként *Deutsch Zsuzsa* orvos igazgató nyitotta meg üdvözlő-köszöntő gondolataival, majd *Hegedűs Katalin,* a Magyar Hospice-Palliatív Egyesület vezetőségi tagja tartott előadást „Tévhitek és valóság a hospice-ról” címmel. Először is beszélt erről a Magyarországon több mint 20 éve létező ellátási formáról. „Szakítanunk kell azzal a tévhittel, hogy a terminális stádium a betegség utolsó néhány napja. A legtöbb esetben több hónapról van szó, amikor még nagyon sokat lehet tenni a betegért, elsősorban az életminősége javításának érdekében. (...)

A hospice nem egy ház, ahová beteszik a haldoklókat, nem modern elfekvő, hanem egy kiterjedt szervezeti rendszerrel rendelkező gondozási modell, amelynek szigorú szakmai és személyi követelményei vannak.” A tévhitet, miszerint nem kell tenni mást, csak fogni a haldokló kezét, így módosította az előadó: „A haldokló beteg ellátása kemény professzionális munka, amely speciális orvosi és ápolói szakképzettséget is igényel.” Az elterjedt vélekedéssel szemben a hospice ellátásért nem kell fizetni, mivel mint Európában mindenhol, így nálunk is a társadalombiztosítás által finanszírozott ellátásnak minősül. Magyarországon a csaknem 80 hospice ellátó szervezet évente 6-7000 végstádiumú daganatos beteget lát el.

„A halál-tabu feloldása hosszú és nehéz feladat, de sok minden történt már annak érdekében, hogy a halál és a haldoklás ne feltétlenül elhallgatások és félelmek közepette menjen végbe. Ezért a hospice intézményrendszerét minél több orvosnak kell ismernie, s rászoruló betegeinek ajánlania a jövőben” – hangsúlyozta Hegedűs Katalin.

Másodikként Deutsch Zsuzsa előadása következett. Elmondta, hogy 32 éve dolgozik ebben az intézetben, 13. éve igazgatóként. Sok mindent megélt e hosszú idő alatt, jót-rosszat, de mégis voltak bizonyos pozitív mérföldkövek, mint például a hospice megalakulása tíz évvel ezelőtt. A felelősségteljes, összetett feladatról szólva elhangzott, hogy orvos, ápoló, mentálhigiénikus, pszichológus, gyógytornász, szociális munkás, önkéntes, lelkész, rabbi, szóval egy komoly team dolgozik együtt. A kórházban igyekeznek ezt az ellátást nemcsak a daganatos, hanem minden más súlyos betegség végállapotába került páciens kezelésére is kiterjeszteni, ami megfelel a mai hospice szellemiségének.

Jelenleg a kórház keretén belül működő hospice team minden tagja hetente egyszer közös megbeszélésen vesz részt, megvitatják a betegek állapotát, átnézik a dokumentációkat, számítógépes adatokat. A betegfelvételre a kórházi vezetéssel történt egyeztetés után kerül sor. Várólistára nincs szükség, miután sürgős esetben belgyógyászati ágyra felveszik a beteget, és amikor lehetőség nyílik rá, bekerül a hospice ellátási körbe. Természetesen a páciens a köztes időben is megkapja a hospice ellátási körbe tartozó összes kezelést – hangsúlyozta az igazgató asszony. Majd nevesítve és egyúttal köszönetet is mondva, felsorolta a csoportban dolgozókat: *dr. Márvány Veronika* főorvos, *Kecskeméti Ildikó* szakpszichológus, *Dombováriné Kőszegi Annamária* mentálhigiénikus, szociális munkás (a csoport egyik legaktívabb tagja), *Gyarmati Róbert* szociális munkás, *Markotányos Zsuzsa* foglalkozásterapeuta, *Kiséri Nagy Ferencné* és *Czibere Sándorné* szakápolók, *Verner Katalin* önkéntes.

Deutsch Zsuzsa néhány esetismertetést követően így folytatta: „A tanulmányok arra hívták fel a figyelmet, hogy minden szakma közül legfőképp az orvosi az, amely olyan embereket vonz, akik rettegnek a haláltól. Azért lettünk orvosok, hogy képessé váljunk gyógyítani, és ez hatalmat ad számunkra a halál felett, amelytől mi is annyira félünk. E hatalom elvesztése pedig olyan fenyegetés, amelytől el kell fordulni, akárcsak attól a betegtől, aki gyengeségünk megszemélyesítője. Igen, ez a kudarc, és ezt a kudarcérzést kell magunkban legyőzni, hogy igenis tudunk az élet vége felé magunk valamint tenni, segíteni a betegnek és a hozzátartozónak is, hiszen a gyászreakció kezelése is hozzátartozik a hospice feladataihoz.”

A referátumok között és azok elhangzása után *Bródy János, Csányi Sándor és Fellegi Ádám* igyekezett oldani a hangulatot. Az eseményt állófogadás zárta.

GJ

Fél százada ment el Rózsahegyi Kálmán

Ötven éve, 1961. augusztus 27-én halt meg Budapesten *Rózsahegyi Kálmán* színész, pedagógus, kiváló művész.

A Békés megyei Endrődön született 1873. október 6-án. Nevelőapja, *Rózsahegyi Ödön,* színész és daltársulati igazgató volt, a család a vándortársulattal állandóan költözött. A kis Kálmánnak így csodás gyermekkor adatott: az iskolába be sem íratták, írni-olvasni anyjától tanult meg. A színpadon tehetségesnek bizonyult, már egész kicsi korában fellépett, s ahogy cseperedett, egyre nagyobb feladatokat kapott. Útját egészen a Színiakadémiára való beiratkozásáig egyengették, diplomáját 1892-ben kapta meg.

Pályáját Debrecenben kezdte, innen Kolozsvárra szerződött, 1898-ban a *Beöthy László* vezette Magyar Színházhoz került. Amikor a direktort a Nemzeti Színház élére nevezték ki, magával vitte Rózsahegyit is. 1900-tól 1935-ös nyugdíjazásáig tartozott az ország első társulatához, az örökös tag címet 1923-ban kapta meg.

Jelenléte új stílust vitt a Nemzeti színpadára. Népszínművek, parasztdrámák, vidéki környezetben játszódó vígjátékok szerepeit alakította a leghitelesebben (A falu rossza, Piros bugyelláris, Te csak pipálj, Ladányi), de emlékezeteset tudott nyújtani klasszikus drámai szerepekben is mint Tiborc (Katona: Bánk bán), sírásó (Shakespeare: Hamlet), Bolond (Shakespeare: Lear király), Zuboly (Shakespeare: Szentivánéji álom). Pedig nem szerette a klasszikusokat, mert nehezen tanulta a veretes mondatokat. Híres volt arról, hogy nemigen vette szentírásnak a szöveget; ha úgy érezte, hogy saját szavaival megfelelőbben ki tudná fejezni érzéseit, a végsőkig küzdött, veszekedett igazáért. Ma már színháztörténeti epizód, amikor a pályakezdő Rózsahegyi Gárdonyi A bor című darabjában elsőként köpött igazi nyállal a Nemzeti Színház színpadára. A tajtékzó rendezőnek azt válaszolta: „Bocsánat, rendező úr, ez nem színpad. Ez most Baracs gazda portája!” Minden műfajban otthon volt, szépen énekelt és kitűnően táncolt is.

Kamera elé 1914-ben állt először, s azután évtizedeken át számos filmsiker részese volt: Süt a nap, A cigány, A tanítónő, Állami Áruház, Liliomfi, Mese a 12 találatról, Micsoda éjszaka. Feleségével, *Hevesi Angélával* 1909-ben alapított magán-színiiskolát, ahol öt évtizeden keresztül számos kitűnő színészt nevelt.

A második világháború idején nem léphetett színpadra, az egyik legnagyobb magyar „parasztszínész” ugyanis zsidó anyától született, és nevelőapja is ehhez a felekezethez tartozott. 1945-ben pedig *Major Tamás* akadályozta meg a Nemzetibe való visszatérését. A páratlanul népszerű színészt a színjátszás peremére igyekeztek szorítani, csak néhány alkalommal léphetett fel a Vígszínházban, az Operettszínházban és a Kamara Varietében, utolsó szerepe a Rokonok Berci bácsija volt a Madách Színházban.

A kedélyes, mindenki által kedvelt, jó humorú Rózsahegyi szenvedélyesen vadászott, de csak fácánra és nyulakra lőtt. 1901-ben Farkas–Ratkó-díjat, 1926-ban polgári érdemkeresztet kapott, 1960-ban kiváló művészi címmel tüntették ki. Szülővárosa, a mai Gyomaendrőd, ápolja az emlékét: a róla elnevezett iskola előtt 2000-ben avatták fel bronzból készült szobrát.

(MTI)

Tallózás egykori zsidó újságokban

Humanista zsidószemlélet (3.)

Megismertük a humanista emberideált, a „homo trilinguist”, az ókori világ akkori három nagy holt nyelvén, a héberen, a görögön és a latinon író, olvasó és beszélő művelt embert, tudóst. „Nincs olyan nagy európai nyelv, melyet ne rokonítottak volna a héberrel abban az időben” – írja *Katzburg Ilona* a Libanon című zsidó tudományos és kritikai folyóirat 1938. május-júliusi számában közölt jelentős tanulmányában. Így folytatja: „A magyar nyelvtudomány történetében különösen termékenynek bizonyult ez a fikció, *Sylvester János* kezdeményezése óta évszázadokon át kísértett a héber-magyar nyelvrokonság gondolata.”

Sylvester János, aki eredeti nevét humanista szokás szerint Erdősiről Sylvesterre latinosította, 1504 körül született Szinérváralján. Krakkói egyetemi évei alatt ismerkedett meg a humanizmus eszméivel. Később Wittenbergben tanult, majd 1544-től héber és görög nyelvet oktatott a bécsi egyetemen. Anélkül, hogy a héber-magyar nyelvrokonsággal kapcsolatos gondolatait taglalnánk, megállapíthatjuk, hogy munkássága nem csak a magyar nyelv fejlődése szempontjából volt jelentős, de nyelvismerete és kutatásai révén lerakta a magyar összehasonlító nyelvészet alapjait is.

Az ókori klasszikus nyelvekkel való beható foglalkozás egyben a nemzeti nyelvek ápolásának elhanyagolását is jelentette Európa legtöbb országában. Az a tudós, aki a humanista elveket Erasmus mellett legméltóbban képviselte, hirdette és gyakorolta, a német *Johannes Reuchlin* volt, akinek tevékenységéről sorozatunk előző részében már szóltunk „...őt nevezhetjük a héber nyelvtudomány klasszikus korszaka megindítójának” – írja Katzburg Ilona. „Övé a dicsőség, hogy elsőnek nyújtott a keresztény világnak héber grammatikát és megbízható héber szótárt. A héber nyelv tanulmányozásában nem vezette sem polemikus, sem teológiai, még csak nem is pusztán filológiai szempont. (...) Egységbe akarta foglalni a keleti, a görög-római és a nyugati keresztény kultúrelemeket.” *Giovanni Pico della Mirandola* (1463–1494) nézeteit továbbgondolva arra a következtetésre jutott, hogy a kinyilatkoztatás, Katzburg Ilonát idézve, „nem kizárólag a kereszténységnek jutott osztályrészül, de zsidók és a görögök is részesültek benne”.

A héber nyelv nagyívű karrierjének ismertetése közben meghökkentő állomásokkal találkozhatunk. A keresztények sokáig kétségbe vonták azt, ami zsidó ember számára természetes. A Tanachban megtalálhatjuk Isten csodálatos megnyilatkozásainak hosszú sorát. Ezt vették át tőlünk, és ezt akarták elvenni. Ezt ünnepeljük ünnepeinken, mindennapi imáink erről szólnak.

Megtörténhetett, hogy a keresztény egyház évszázadokon keresztül kétségbe vonta Istennek a zsidó nép felé intézett kinyilatkoztatásait...

Ennek elismertetéséért küzdöttek a humanisták élenjárói.

„Az újplatonizmusnak, az újphythagoreizmusnak és a biblikus, kabbalisztikus irodalomnak közös a filozófiai háttere” – állapítja meg Katzburg. Az újplatonizmus (melynek kora az i. u. 3. és 6. század közötti időszakra tehető, és melynek hívei egyszerűen csak platonistáknak nevezték magukat) céljául a bölcseleti és a vallási élet *Platón* nézetei szerinti megújítását tűzte ki. Hasonló volt a *Püthagorasz* geometriájának racionalitására, ugyanakkor a dolgok önmagukból fakadó belső rendjének miszticizmusára épülő újpüthagoreizmus is. Mivel az előbb felsorolt filozófiák közös gyökerét leginkább a héber irodalom kimeríthetetlen kincsestárán, szövegkritikáján, szövegelemzésén és forráskutatásán keresztül lehetett és lehet mai is megközelíteni, a kutakodások számára a héber nyelv nélkülözhetetlenné vált.

Reuchlin munkája a héber nyelv alapos és rendszerezett tudásán alapult, melynek színterét, lehetőségeit nagyrészt ő maga teremtette meg. „Zsidó tudóssal való személyes kapcsolat nélkül mégsem tudott kitűzött célja felé haladni” – írja Katzburg. Nos, két zsidó tudósról is tudunk, akik tanulmányaiban segítették. Az egyik *III. Frigyes* császár udvari orvosa volt, nevezetesen *Jákov ben Jechiél Loans.* A vele való találkozás nagymértékben megváltoztatta Reuchlin zsidószemléletét. Katzburg Ilona erről így ír: „Ennek a zsidó orvosnak a személye mindenre rácáfolt, amit mindenki akarva, nem akarva magával hozott mint előítéletet a zsidósággal szemben.” Személyéről keveset tudunk, születési idejét nem, csak az 1506-ban Linzben bekövetkezett halálának évfordulóját ismerjük. Reuchlin igen értékesnek találta a tőle kapott ismereteket. Mesterének tekintette, és mint hálás tanítványhoz illik, héber nyelvű levélben fordult hozzá. Ebben a részletes írásban tíz esztendővel találkozásuk után beszámolt arról, mekkorát haladt azon az úton, melyet ő jelölt ki számára.

Másik zsidó mesterét, *Obadja Sfornót,* olaszországi útja során ismerte meg Reuchlin 1498-ban. Ő is orvos volt, de az orvostudományon kívül filozófiával is foglalkozott. „Hébertudása hatalmas klasszikus műveltséggel párosult” – állapítja meg Katzburg Ilona, majd megjegyzi: „Ha a tanításban nem is vezette olyan önzetlen idealizmus, aminő Loanst – egy órának egy arany volt az ára –, hatalmas tudásával könnyen és gyorsan elvezette tanítványát az önálló kutatás lehetőségéhez.” Amikor Reuchlin filológiai munkásságának jelentős állomásához érkezett, nem felejtkezett meg zsidó tanítóiról. *Rudimenta* (a szó latin, jelentése: alapvetés) című héber grammatikájának kiadásakor a könyvhöz írott ajánlásában büszkén számol be arról, hogy a „szent héber nyelvet” ettől a két mestertől sikerült elsajátítania.

„Ez az ajánlás egyébként is a mi szempontunkból nagyon érdekes” – emeli fel a hangját Katzburg Ilona. – „Jellemző módon elsősorban abban a kérdésben kellett állást foglalnia a szerzőnek, hogy munkájával nem vétett a katolikus egyház törvényei és szelleme ellen. *V. Kelemen* pápa egyik konstitúciójára hivatkozik, hogy a héber nyelvvel való foglalkozást megengedi a hívőknek. Megállapítja azután, hogy a kereszténység igazi megismeréséhez feltétlenül szükséges a biblikus irodalomnak eredeti szövegében való tanulmányozása és a héber nyelv elsajátítása.” Nevezetes ajánlásában Reuchlin kiemelte, hogy éppen jókor, még időben fog ehhez a munkához a keresztény világ. Félő, hogy a sok üldöztetés és megpróbáltatás következtében a zsidóság elvész, és vele együtt ősi kultúrája is örökre elvész az emberiség számára. Minthogy nincs mindenki abban a helyzetben, hogy maguktól a zsidóktól tanulhasson, a szerző azzal, hogy a könyvet rokonainak, barátainak, híveinek és teológustársainak átadja, mondja Reuchlin az ajánlásban, elgördíti az akadályt a héber nyelv tanulmányozása elől. Ajánlásának végén kijelenti, tudatában van annak, hogy ő az első, aki a héber nyelvtudományt a nem zsidó világ számára hozzáférhetővé tette, s ezzel nemcsak kortársai, de a késői utódok számára is hasznos munkát végzett.

A Rudimenta után sorra jelentek meg Reuchlin héber nyelvű munkái, melyek révén jelentős hírnévre tett szert. A zsidóság mellé állt, híres perében a zsidó irodalmat védte egy *Pfefferkorn* nevű kitért zsidóval szemben, aki elméleti alapot akart tőle szerezni *Miksa* császár zsidórendeletéhez. Reuchlin válaszai semmilyen szempontból sem igazolták a zsidó irodalom megsemmisítésére irányuló barbár tervet. Ellenfelei részéről hamarosan felhangzott ellene a „judaizmus” vádja, vagyis hogy a perben elfoglalt álláspontja a kereszténység ellen irányuló támadás.

(folytatjuk)

Magén István

Minden ember útja

Könyvismertető

Keszthely városa ismét gazdagodott egy jelentős helytörténeti kiadvánnyal. A hitközség elnöke, *Goldschmied István* szorgalmas kutatómunkával feltárta az izraelita temető múltját. Ezzel tisztelte meg az elhalt ősöket, és egyben fejet hajtott ama ezer elhurcolt emléke előtt is, akik főrabbijukkal, *Büchler Sándorral* együtt a huszadik századi barbárság áldozatai lettek Auschwitzban.

Az impozáns munka bevezetőként ismerteti Keszthely több évszázados múltját, és ebbe a keretbe ágyazza bele a hitközség és a temető történetét. A 17. század végétől követi nyomon a zsidóság megjelenését e tájon, s az egyes összeírások adatainak számbeli közlésével érzékelteti a zsidó jelenlétet a városban. A Festetics család toleráns szemlélete tette lehetővé a megtelepedést, a zsinagóga, a temető és a ravatalozó megépítését.

A temetőben fellelhető 249 héber feliratú síremlék közül a legrégebbi dátuma 1759, azaz az 5519-es esztendő. A hitközség elhunyt tagjainak névsora az 1828-as évvel kezdődik, és a 2010-essel végződik. Itt nyugszanak az 1848-as magyar szabadságharc hős honvédjei, valamint az első világháború hősi halottai, bizonyítván, hogy a zsidóságtól nem volt

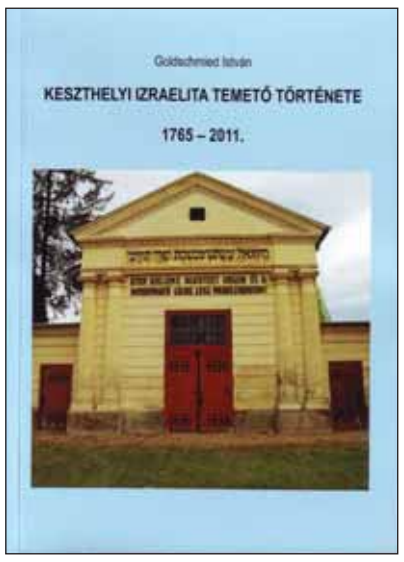

idegen a hazaszeretet gondolata és érzése.

A judaizmus felfogása szerint a temető nem a holtak háza, hanem „bét háchájim”, az élők háza. A zsidó gondolat sohasem tekintette az élet befejezését végleges állapotnak. Nem tekintette zárójelnek a halált. Maimonidész tételei között is ott szerepel a test feltámadásának hite. A halál arameus szóval „petira”, azaz eltávozás. Átmenet egy másik létformába. Maga az eltávozás is az élet része. *József Attila* is tudta ezt, mikor azt írta, hogy az ember „az életet halálra ráadásul kapja”. Ám az elmúlás mellett ott a vigasztalás is. Jesája így szól: „Az Örökkévaló Isten megsemmisíti a halált örökre.” Ezek az ismerős szavak áthangzanak más vallások halállal kapcsolatos gondolataiba.

Az emlékezés az élők kötelessége. Az előké, akik magukban hordják a múltat, átélik a jelent, és csíraként magukban hordozzák a jövőt. Zsidó szokás szerint nem hagyják magukra a gyászolót. Éreztetik vele, hogy a közösség, melyhez tartozik, mellette áll, osztozik gyászában és fájdalmában.

A kiadvány jól érzékelteti, hogy a zsidótemető szerves része Keszthely történetének. Az ezerfőnyi elpusztított lélek a város vesztesége is, mert ahogy *John Donne* angol költő írja: „Senki sem különálló sziget; minden ember a kontinens része...”

Goldschmied István szerényen megemlíti könyve célját. „E kiadvány szó szerint egy zárt világba enged bepillantást azzal a nem titkolt céllal, hogy emléket állítson a közel háromszáz éves hitközségünk temetőjében elbúcsúztatott tagjainak.” S a listán ott sorjáznak azok nevei is, akiknek nem adatott meg, hogy testük hazai földben nyugodhasson: füstté váltak az auschwitzi krematóriumban vagy fagyos hómezőkön dermedtek halálra. Emléküket ápolni kötelességünk. A kötet ismerteti a Keszthely vallási körzetében lévő sírkertekben utolsó útjukra kísértek névsorát is, közel kétszáz évet ölelve fel.

Mi, olvasók, úgy érezzük, hogy a szerző a fentebb említett célkitűzéseit maradéktalanul megvalósította. Írása nyomán megelevenedett a múlt, és a holtak birodalmából – a zsidó vallási gondolatnak megfelelően – „bét háchájim”, az élet háza lett.

Meg kell emlékezni mindazokról, akik hozzáértő támogatásukkal segítették a megjelenést: *Csébу Géza* történeti lektorról, a borítót tervező *Goldschmied Eszterről,* a sírkövek héber fordítását segítő *Judith Steuerről* és *Ilan Steyerről*. A fényképek készítéséért köszönet illeti *Lukács Péter, Rejtő Gábor, Farkas Attila, Kedar Israel,* valamint *Fischer Pál* munkatársakat. A könyv kiadását *Méry Zoltán* támogatta.

(Keszthelyi izraelita temető története, 1785–2011. 2011, 136 o. + DVD-melléklet)

László József

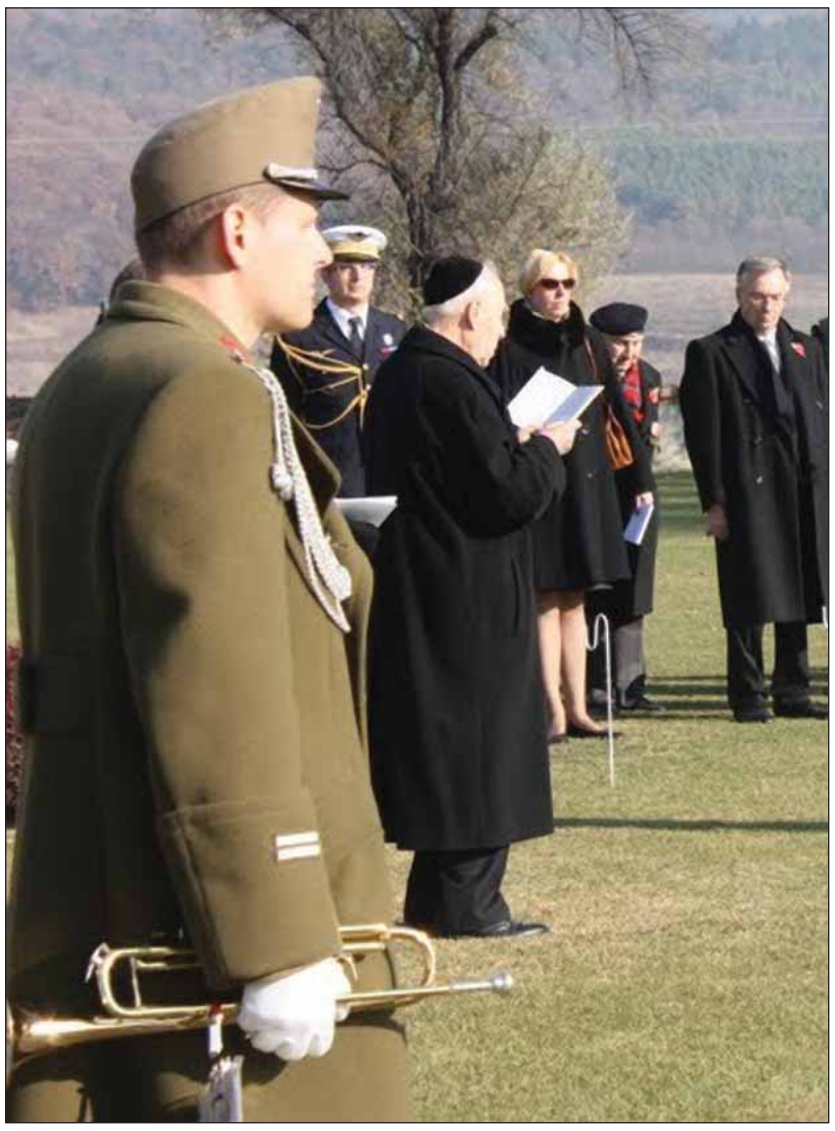

A solymári angol katonai temető II. világháborús emlékművének talapzatára idén is elhelyezte a tradicionális pipacskoszorút a magyar honvédelmi miniszter, Nagy-Britannia, Dél-Afrika, Pakisztán, India, Kanada, Ausztrália nagykövetei, a lengyel ügyvivő, a francia katonai attasé, Új-Zéland tiszteletbeli konzulja. Az eseményen az egyházak képviselői – a Mazsihisz részéről Lazarovits Ernő – is részt vettek. Nagy-Britannia nagykövete ezután fogadást adott a rezidencián.

Nem semmi történet

A mellékelt képen semmi különöset nem láthat az olvasó, ilyen szinte minden lapszámunkban előfordul. De. Az illető, a Lengyelországban élő Pawel, ortodox sajchetként dolgozik, ezenkívül mesgiách, azaz vallási felügyelő is. Na és? – kérdezheti az olvasó. És most jön a lényeg! Pawel néhány évvel ezelőtt még az egyik helyi szkinhed-neonáci csoport vezetőjeként futballmeccseken „dirigálta” az ütemes zsidózást, ő költötte az Auschwitzba küldés rímekbe szedett skandálásait.

És egy napon megtudta, hogy ő tulajdonképpen zsidó. Pontosabban származású. Röviden: betért, ortodox zsidó lett. A 180 fokos fordulat mozzanatait megörökítő dokumentumfilmet a közelmúltban mutatták be a chicagói filmfesztiválon. Angol címe: The Moon is Jewish.

kápé

Domán István új könyvének bemutatója

Azon a hűvös kedd délutánon *Domán István* főrabbi írásainak tisztelői és a jó könyvek kedvelői megtöltötték a Mazsihisz székházának Dísztermét. Domán István új könyvének, *a Szembesülés*-nek volt a bemutatója. Az eseményt *Fekete László* főkántor éneke nyitotta meg.

Mint mondta, nem véletlenül választotta az Atyák bölcs mondásaiból a bevezető részt: „Fontold meg, honnan jössz, hová mégy, ki előtt kell megállnod.” Aki figyelemmel kísérte *Voigt Vilmos* professzor részletes előadását, megérti a választást. A professzor méltatta az író korábbi munkásságát, mely hiányt pótol, egy űrt tölt be. *A Talmud iskolák titkai,* a *Rettegés,* a *Menekülés,* az *Egy zsidó fiatalember New Yorkban,* a *Szembesülés* egymást követő fontos korszakok hiteles ábrázolásai. Mondhatnánk, kulcsregények, számos életrajzi elemmel. Minden élet egy kész regény, csak nem biztos, hogy a köznek mond valamit. A felsorolt könyvek azonban mindenkihez szólnak.

A szerző dedikál

Aki belepillant a *Szembesülés c.* könyvbe, azt veszi észre, hogy nem tudja letenni. Mintha egy kád kellemesen meleg vizében ülnénk, amiből nem jó kilépni. Az első szólt a háború előtti eseményekről, az utána következő a diktatúrák különböző fokozatairól, majd 56-ról, míg ez a mostani kb. 67-ben fejeződik be, a Kádár-korszak enyhébbnek mondott időszakában. E kor legfontosabb jellemzője a korrupció és a hazugság, például arról – s ezt zsidó vezetőknek, idősebb és fiatalabb rabbiknak meg kellett hallgatni –, hogy a béke követe Nasszer, aki a tengerbe akarta szorítani Izraelt és ezt fennhangon hangoztatta is, de a háborúban alulmaradt a természetesen „agresszor” Izraellel szemben. Az ilyen előadások alatt a fiatal rabbik nem mindig tudták a nevetést visszatartani. Ennek ára a letartóztatás, a szemináriumból való kizárás, a rabbiavatás bizonytalan időre való elhalasztása volt.

A regény tele van váratlan fordulatokkal. A legdrámaibb közülük a meghiúsult leánykérés – ezt a részt *Garai Róbert* színművész tolmácsolta a közönség számára.

A megragadó felolvasás után Voigt Vilmos professzor folytatta a regény elemzését. A könyv boldognak nem nevezhető fiatal hőse azért választotta a vidéki rabbiságot, mert gondolta, ott nem veszik át a főváros metódusát. Csalódott. A rabbi felettese szemérmetlenül és nyíltan megvesz mindent és mindenkit, ami és aki csak kapható. Még az is kiderül, hogy bár a vallásból él, az egészhez semmi köze. Mivel valószínűleg 67-tel végződik a könyv, s azóta 40 év telt el, biztos, hogy a szerzőnek ezen időszakról is van mondanivalója, amelyet remélhetőleg a későbbiekben majd megoszt velünk.

Domán István főrabbi előbb üdvözölte az érdeklődőket, emlékeztetve, hogy előző kötetének bemutatása a leghidegebb téli napra esett. Most is elég hűvös az este, „talán én el sem jöttem volna, ha nem az én könyvemről lenne szó”. Végül megköszönte a professzor szakszerű előadását és a közreműködőknek a fáradozást. Annak örült a legjobban, hogy Voigt Vilmos bebizonyította: elolvasta a művet, sőt az előzőeket is ismerte. Mert már bizony volt olyan könyvbemutató, ahol a jeles és rangos személyiségnek fogalma sem volt, hogy miről szól az általa bemutatott munka. Csatlakozott a professzor szavaihoz abban is, hogy az elmúlt 40 évről bizony megvan a véleménye, mert érdekes események sorozata történt, és ha lesz mód, akkor mindezt le is írja. A könyv eladásának asztala szépen kiürült, vették a művet. A főrabbi alig győzte a dedikálást.

A kötetet a Háttér Kiadó adta ki. Idézzünk a belső címlapról egy mondatot: „A könyvben szereplő személyek és helyzetek az írói fantázia szüleményei; valós élő vagy halott személyekkel és eseményekkel való bármely hasonlóságuk kizárólag a véletlen műve.” Tegyük hozzá: na persze, ez természetes. Vagy mégsem? Döntse el a Kedves Olvasó...

D. G.

Britishkeit a Siratófalnál 1921
Forrás: Sófár

Jiddiskeit a Siratófalnál 2011
Forrás: Kagi 40

Tiszteletbeli konzulként Izraelben

A Tiszteletbeli Konzuli Egyezményt a konzuli kapcsolatokról szóló, 1966. április 24-én elfogadott egyezmény kodifikálta. Magyarországnak a világ 107 országában több mint 220 képviselete van, Izraelben a világ 105 országából 157 képviselet működik. Magyarországon a különböző országok által delegált konzuli képviseletek száma 43 országból 57 fő, Izraelnek a világ 56 országában 67 delegáltja van.

A bécsi egyezmény előírásainak figyelembevételével 2006-ban javasolt Izrael Állam külügyminisztériuma tiszteletbeli konzulnak Szeged székhellyel, dél-magyarországi illetékességgel, konzuli képviselet vezetésére.

Az izraeli külügyminisztérium javaslatát a magyar külügyminisztérium kedvezően fogadta, és még az év utolsó napjaiban átvettem a hivatalos tiszteletbeli konzuli pátenst. Feladatom a küldő ország nagykövetének irányítása mellett és a konzul felügyeletével a két ország és állampolgárai együttműködésének erősítése, egymás gazdaságának, kultúrájának, hagyományainak, életvitelének megismertetése, szélesítése, a barátság, a szolidaritás elmélyítése. Együttműködés az országban tevékenykedő gazdasági, kulturális, vallási, társadalmi szervezetekkel. Tevékenységemért juttatás nem jár (amint erre a „tiszteletbeli" megjelölés is utal), minden költségemet magamnak kell finanszíroznom.

Ahogy három esztendeje, 2008-ban Magyarország, idén november 6–9. között Izrael hívta meg a világ különböző térségeiben akkreditált konzuljait véleménycserére, konferenciára. A program keretében Izrael állam elnöke rezidenciáján fogadott minket, és szólt a közel-keleti térség problémáiról, az ország gondjairól, a világnak e tárgykörhöz való viszonyulásáról, majd kérdéseket tehettünk fel *Simon Peresznek*. Ezután a külügyminisztériumban találkoztunk *Avigdor Lieberman* miniszterrel, tájékoztatást kaptunk külügyi vezetőktől az ipari, tudományos, emberjogi, diplomáciai, konzuli, kulturális kérdésekről. Vacsorát adott tiszteletünkre Jeruzsálem és Tel-Aviv polgármestere. Találkoztunk az izraeli–palesztin tárgyalódelegáció helyettes vezetőjével, aki beszélt nekünk a térség problémáiról, a tárgyalások nehézségeiről, felhívva a figyelmet, hogy milyen nehézségeket okoz kompromisszum létrehozása olyan tárgyalóféllel, amely csak kapni akar, de adni nem (lásd területcsere).

Konzultálhattunk magas rangú diplomatákkal, a média befolyásos tisztségviselőivel és a Jeruzsálemi Egyetem vezetőivel. Jártunk a Knesszetben, a Siratófalnál, megtekintettük Jeruzsálemben az Izrael Múzeumot, Tel-Avivban az Art Múzeumot, találkoztunk a Dan Tel-Aviv Hotelben a legrégebbi magyar izraeli (egyébként négy van) konzullal, *Weiss Józseffel,* vitát folytathattunk a jeruzsálemi King David Hotelben az izraeli tiszteletbeli konzulokkal szembeni elvárásokról, a hivatalos konzulokétól eltérő tevékenységünkről, majd a konzuli osztály igazgatója és osztályvezetői tájékoztattak az aktuális teendőkről. A kevés szabadidőben sikerült beszélgetnünk *Aliza Bin-Noun* korábbi nagykövettel, *Benny Sharoni* első beosztottal, *Aya Admon Mayzelsszel,* még korábbi nagykövetünk özvegyével, *Roni Frieddel,* a Szegedi Tudományegyetem hallgatói ügynökségvezetőjével. Meglátogatott a szállodában *Szentgyörgyi Zoltán,* Magyarország izraeli nagykövete, felajánlva támogatását otthoni munkavégzésemben, izraeli bemutatkozásban, testvérvárosi kapcsolatépítésben is. Kiemelt jelentőségű eseménynek tekinthető, hogy a konferencián megalakult az Izraeli Tiszteletbeli Konzulok Nemzetközi Egyesülete, amely tulajdonképpen kibővítése a Latin-Amerikában már igen aktívan, kiválóan működő szervezetnek. A program keretében hangsúlyt kapott az antiszemitizmus fokozódásának kérdésköre, a vele szembeni fellépés szükségessége, amit elsősorban a közgondolkodásban kell elmélyíteni, partnereket, együttműködő feleket keresve vallásokban, civil szervezetekben, a tudomány, a kultúra képviselőiben. A jelenlévők kiálltak Jeruzsálem egy és oszthatatlan szimbóluma mellett.

Megtiszteltetés volt számomra, hogy Magyarországot képviselhettem a konferencián, és a zárórendezvényen tolmácsoltam hazám szolidaritását Izraellel. A tiszteletbeli konzuli feladatot szolgálatnak tekintve törekszem a teendők ellátására. A helyszínen tanultakat igyekszem hasznosítani munkámban, amelyhez Izrael Állam magyarországi nagykövete, *Ilan Mor,* illetve beszámolásomat követően *Hóvári János,* a külügyminisztérium helyettes államtitkára, valamint *Botka László,* Szeged polgármestere máris jelentős segítséget ígért.

A hosszabb ideje tiszteletbeli konzulként működő külföldi társaimtól a konferencián sokat tanultam, módszereket, tapasztalatokat gyűjtöttem. A találkozó legfőbb tanulsága: együttműködésre, egységre, kompromisszumkészségre van szükség minden területen.

Lednitzky András

Fánkfesztivál Izraelben

Mindennek ideje van, ezt már bölcs Salamon is megmondta. Mostanában, így chanukka felé, a fánknak közelgett el az ő ideje. (Héberül tanulóknak: *szufgániją*.)

Igen, a fánk. Nem csöröge, csak semmi flanc. Egyszerű, többé-kevésbé ovális keresztmetszetű, gyümölcsíz tölteléktől dagadtra hízott, pirosbarnára sült tészta.

Már november vége felé megjelenik, pedig chanukka december közepére-végére esik.

Az izraeli lapok, ha nem kell rakétaveszélyről, terrortámadásról beszámolni vagy szaftos belpolitikai botrányon csámcsogni, előveszik a chanukkai fánkot. Ez errefelé a tél eleji uborkaszezon témája. Meg lehet tölteni egy oldalt sztárfotóval, ahogyan magát a téma tárgyát töltik meg lekvárral.

Mert a fánk fontos dolog, osztályozni lehet és kell. Hol kapható a legjobb, mennyibe kerül a legolcsóbb szupermarketláncban és mennyibe a menő cukrászdákban.

A fánkok proletárja az alig töltött, de azért friss és illatos, sok porcukorral megszórt példány. Olcsó, édes (a gondos cikkíró a kalóriák, üres szénhidrátok emlegetésével veszi el az étvágyunkat), és van, ahol kettesével-négyesével csomagolják jutányos áron.

Jobb helyen házi minőségű lekvárt tesznek bele, még jobb helyen a mennyiségét sem sajnálják.

A fánkok királynője (megint egy kis nyelvtan: a *szufgániją* nőnemű) csokoládé töltetű, esetleg tejszínkrém is van benne (*ribát háláv*), a tetején csokoládéöntettel. Ezeket általában cukrászdában szolgálják fel, tejeskávéhoz, kakaóhoz.

A pékek, cukrászok nagy pénzeket szakítanak a fánkszezonban. Az eladók sem járnak rosszul. A tömeggyártott tészta automata gépsorok alól kerül ki, de a privát cukrászok is gyorsan és sokat tudnak készíteni.

Árat nem írok, de az hozzáférhető. Házi készítését kevesen vállalják.

December végén, az utolsó gyertyák elhamvadása után, a fánkszezon is lassan lecseng. De most még az élvezetek előtt állunk: a „fények ünnepe", chanukka csak december 20-án, kedden este kezdődik.

Addig is *bötéávon,* jó étvágyat a fánkhoz is!

Halmos László (Rehovot)

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Bosznia-Hercegovina

A parlamenti pártok megegyezése alapján a közeljövőben módosítják az ország alkotmányát és a választási törvényt. A roma *Dervo Servic* és a zsidó közösség vezetője, *Jakob Finci* beadványa alapján az Emberi Jogok Európai Bírósága kifogásolta, hogy az egyes nemzetiségek hátrányos megkülönböztetésével az alaptörvény megsérti az emberi jogokat. Az alkotmány különbséget tesz az „államalkotó népek" (bosnyák, horvát és szerb) és „mások" (zsidók, romák stb.) között. Az államfői tisztséget jelenleg rotációs alapon csak bosnyák, horvát vagy szerb nemzetiségű töltheti be. Az Európai Unió tagságára pályázó Bosznia-Hercegovina módosított alkotmánya „mások" számára is lehetővé fogja tenni az elnöki tisztség betöltését.

Görögország

Serge Cwajgenbaum, az Európai Zsidó Kongresszus főtitkára élesen bírálta, hogy *a Lucas Papademos* által vezetett új görög kormányban a szocialista PASOK és a konzervatív Új Demokrácia pártok mellett részt vesznek a fajgyűlölő LAOS (Népi Ortodox Egyesülés) képviselői is. Cwajgenbaum hangsúlyozta, hogy „a szélsőjobboldal belépése a kabinetbe beszennyezi a demokrácia szülőföldjének tartott ország képét". *George Karatzaferis,* a LAOS elnöke korábban kijelentette, hogy „a zsidóknak nincs felhatalmazásuk Görögország nevében nyilatkozni, és provokálják a politikai életet". Karatzaferis „mítosznak" tartja a holokausztot, és a 2001. szeptember 11-i terrortámadás kitervelésében való közreműködéssel vádolta meg a zsidókat és Izraelt. *Adonis Georgiadis* fejlesztési miniszterhelyettes szerint a vezető bankok a zsidók kezében vannak, és „a zsidó lobbinak meghatározó szerepe volt az ország eladósodásában".

Németország

A 34 éves, hatgyermekes *Slomo Bistrisky* személyében a hamburgi zsidó hitközség új főrabbit választott, aki már nyolc éve aktívan részt vesz a közösség életében. Az erősödő náci terror miatt nagyapja 1938-ban elmenekült Hamburgból, és később New Yorkban telepedett le. Slomo Bistrisky gyermekkorát az izraeli Cfáton töltötte, ahol édesapja, *Levi,* a város főrabbija volt. *Roy Naor,* a hamburgi hitközség igazgatótanácsának tagja szerint az új főrabbi megválasztása „történelmi pillanatot", „új kezdetet" jelent, mivel a tisztség három évig nem volt betöltve. 1933-ban 20 000, a holokauszt után, 1947-ben, 1268 zsidó élt a városban. A közösség tagjainak száma jelenleg 8000 fő.

Csehország

Prágában megemlékeztek a terezini (Theresienstadt) tábor létesítésének hetvenedik évfordulójáról. Az eredetileg katonai erődítményként szolgáló épületekben a Gestapo 1940 júniusában börtönt hozott létre, ahol kezdetben csak politikai foglyokat őriztek. *Reinhard Heydrich* náci helytartó parancsára 1941 őszén megkezdődött a cseh zsidók Terezinbe koncentrálása. 1941 novembere és 1945 májusa között mintegy 155 000, különböző országokból deportált zsidó tartózkodott hosszabb rövidebb ideig a táborban. Közülük 35 000-en az éhínség és a járványos betegségek következtében a helyszínen, 83 000-en pedig a lengyelországi haláltáborokba szállításuk után pusztultak el. A Vörös Hadsereg 1945. május 9-én szabadította fel Terezint.

Albánia–Izrael

Avigdor Liberman izraeli külügyminiszter *Sali Berisha* albán miniszterelnökkel Jeruzsálemben folytatott tárgyalásai után bejelentette, hogy a közeljövőben izraeli nagykövetséget nyitnak Tiranában. Mostanáig „utazó nagykövet" látta el ezt a feladatot. Albánia lesz a tizedik, az Iszlám Konferencia Szervezetéhez tartozó ország, ahol izraeli diplomáciai képviselet fog működni. A balkáni állam 3,6 milliós lakosságának hetven százaléka muzulmán vallású. Az albán kormányfő hangsúlyozta, hogy kormánya támogatja a palesztinok önrendelkezési jogát, de nem ért egyet a Palesztin Hatóság egyoldalú lépéseivel. Sali Berisha harmadik alkalommal látogatott Izraelbe, ahol találkozott *Benjámin Netanjahu* miniszterelnökkel és *Reuven Rivlinnel,* a Knesszet elnökével. Harmincöt üzletember is elkísérte Berishát, akik izraeli partnereikkel folytattak tárgyalásokat. A tiranai kormány elsősorban az ország infrastruktúrájának korszerűsítéséhez keres külföldi beruházókat.

kovács

Magyarországi zsidó fiatalok látogatása Izraelben

Miklós Imre, az akkori kormány államtitkára, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke 1988 őszén Izraelbe utazott. Ha jól emlékszem, látogatásának célja a Magyarország és Izrael közötti diplomáciai kapcsolatok újrafelvétele, illetve megerősítése volt.

Zvulun Hamer izraeli vallásügyi miniszter, aki vendégül látta a magyar államtitkárt, kinevezte e sorok íróját a hivatalos vendég tolmácsának.

A diaszpórában élő zsidó közösségek és Izrael Állam kapcsolatával foglalkozó miniszter, *Joszke Shapira* találkozásuk alkalmával megkérdezte Miklós Imrét, lát-e esélyt arra, hogy magyarországi zsidó gyerekek ellátogassanak két-három hétre Izraelbe. Az államtitkár válasza az volt, hogy „nem látom ennek semmi akadályát".

Azt tartja a közmondás: addig üsd a vasat, amíg meleg.

Ebben a tudatban megkezdődhettek az előkészületek Magyarországon és Izraelben egyaránt.

Seifert Gézáné, a MIOK akkori főtitkára, aki tagja volt a magyar küldöttségnek, nagy örömmel hallotta az államtitkár kijelentését, és készséggel segítette a szervezők munkáját.

Már az év december elején megérkezett az Anna Frank Gimnázium harmadik osztályának tanulóiból álló első csoport Izraelbe. Ha jól emlékszem, huszonnégy leány és fiú jött, élükön *Berend Rózsa* osztályfőnökkel, akiket a Nir Galim kibuc látott örömmel és szeretettel vendégül. A fiatalok Jeruzsálemben is jártak.

A következő nyáron körülbelül 120 fős bár micva csoport látogatott el Izraelbe.

Jó pár éven keresztül folytatódott a projekt, amely később különböző okokból megszűnt.

E sorok nem titkolt célja egy kis nosztalgia, és összehozni egy találkozót a programban részt vevő akkori gyerekekkel, feleleveníteni az eseményeket, élményeket és barátságokat.

Szeretettel várjuk az említett csoportok tagjainak jelentkezését a jövő évre tervezett izgalmas budapesti összejövetelre, a következő elérhetőségeinken:

S_shemer@barak.net.il
infor@funbillentyuzet.hu
06-30/360-1315

Shraga Shemer

CSOMÓS RÓBERT

Gyökerek

Néhány hónapja Tiszafüreden hangulatos, a hajdan nagy hírű helybéli zsidóságra emlékező napot tartottak, melyen néhány hátramaradott és sok becsületes füredi polgár hallgatta meg a polgármesternő beszédét. Zám Ildikó és Szegő Ágnes könyvtáros önkéntesen működött közre, és egy sikeres, a fővárosban is jól ismert klezmer jiddis csoport szórakoztatta a termet zsúfolásig megtöltő, az ilyen kisvárosban szokatlanul nagyszámú megjelentet. Szép volt, megható volt, közbejött betegségem miatt azonban megkésve küldöm az értesítést.

Ott voltam. Mert nekem valamivel több közöm van ehhez az emléknaphoz, mint sok más embernek. Én innen, Tiszafüredről származom. A jámbor önkéntesek által karbantartott zsidótemetőben még jól olvashatóan, egyenesen áll egy sírkő. Ezt a sírkövet kötöttem össze átlóval egy térben, időben messze-messze készült másik fényképpel, és próbálom majd megmagyarázni az átló jelentőségét. A sírkőbe vésett évszámok, 1840–1906, az én anyai nagyanyám apjának, Bornstein Mórnak az élethosszát jelzik. Az ő, Bornstein Mór szüleinek, Weisz Rézi fiának, Schwalb Léni férjének a sírkövei már nem lelhetők fel, de itt születtek, itt éltek ők is. Azért ne ijedjenek meg, kedves olvasóim, nem a családom, a gyökereim, a származásom akarom megírni, hanem valami egészen mást.

Közben engedjék meg, hogy kitekintsek, sőt kilépjek a történetből, hiszen éppen most a nagy nézettségű National Geographic műsora fut a televízióban. Négy részletben, páratlan objektivitással, sok bátor operatőr élete árán leforgatott képek mutatják be a második világháború eldöntő véres csatákat. Sorra mindet. Azaz nem jól mondom, nincs kronologikus vagy térbeli sorrend. Távol-Kelet, az angliai csata, Pearl Harbor, a csendes-óceáni szigetvilág, Guadalcanal, Iwo Jima, az afrikai front, el-Alamein, a „leghosszabb nap", Omaha part, Sztálingrád, a kurszki katlancsata, semmi nem marad ki. Közben persze láttatják a politikusok, tábornokok arcát is. Pillanatokra megjelenik Roosevelt, Sztálin, Churchill, De Gaulle, Montgomery, Rommel, Patton, Zsukov, de legtöbbször Hitler sátáni képe tűnik fel, mikor Franciaország lerohanása után junker tábornokainak körében diadalmasan ülésezik, majd Berchtesgadenben a kutyájával, Blondyval játszik, Éva Braunnal táncol, vagy a farkasveremben tanácskozik. A filmben feliratosan van ugyan napra pontos időrend, de az évszámokat nem figyelem, azokat fejből tudom. Az eseményekről a legjobb tájékoztatást az ő gonosz, démoni arca nyújtja. Ahogy a frontokon „rosszabbra" fordul a helyzet, egyre nyűttebbnek látszik, bőre petyhüdt, hajdan szuggesztív szemei már mintha nem lennének annyira szúrósak, harsány ordítása halkult. Fekete bajsza fehéredik, vagy legalábbis szürkül, a Parkinson-kór jeleiről árulkodó bal karját gondosan takarja, fogja. Már túl vagyunk a sajnos sikertelen Walkür-akción, a június 20-i merényletkísérleten, láttuk a hajdan bizalmas belső emberek henteskampóra akasztott holttestét, de a Führer még él, rikácsol tovább. Akkor egyszerre a sokkoló, véres jeleneteket egy igazán idilli kép váltja fel. Hegyes-völgyes, erdős tájon egy gőzös vontatta hosszú szerelvény kanyarog. Az ember azt várná, hogy harmonikakísérettel, vidám nótaszó mellett, kendőkkel integető utasok hajolnak majd ki az ablakokon. Aztán észreveszi, hogy a szállítmány tehervonat. Oda kell figyelni rá, hogy azt is lássa, észrevegye az ember: a kicsiny ablakok be vannak drótozva. Vajon kit-mit szállít a vonat? Biztosan utánpótlást a gyenge lábakon álló keleti frontra, ahol a középső front hajdan híres, diadalmas Wiking, Deutschland, sőt Adolf Hitler hadosztályai és Guderian marsall páncélosai omlanak, porladnak Zsukov, Rokoszovszkij, Tolbuhin és Malinovszkij csapatainak csapásai alatt. A vonat csak azért lehet ennyire hosszú, mert vagonokban, hálózati vonalakban súlyos kapacitáshiány van, és a rengeteg hadianyagot mégis ki kell szállítani a frontra. Visszafelé a vonat majd a leharcolt hadosztályokat, sebesülteket, a Vörös Hadsereg által ronccsá lőtt hadfelszerelést hozza. Eltűnik a kép, eltűnik a vonat, újra Hitler látható, egy nagy asztalt körülálló tábornokaival tárgyal. De valóban ő lenne az? Ez az alak ugyanaz az ember lenne, akit a filmvetítés elején láttunk? Nem! Ez a megnyúlt pofázmány egy másik ember, egy vesztes arca. Már csak egy dolgot tehet, és azt teszi is. Küldi a vonatokat a megsemmisítő táborokba, az imént látott, a Kárpátok hágóin át haladó szerelvény a magyarországi zsidókat viszi. Gyerekeket, öregeket, férfiakat és nőket. Talán éppen a miskolciakat, az én családomat, nagyapámat, nagyanyámat, a lányait és az unokáit. Egy sem fog visszajönni közülük. Elégedetten dörzsölheti hát össze a kezeit? Legalább az egyik terve sikerült? A háborút ugyan elvesztette, de még van ideje, nem egészen egy éve rá, hogy később a kancellária udvarán remegő, rángatódzó balkezét rejtve, az alig pár száz méterre levő oroszokkal szemben a 13–14 éves hitlerjugendeket biztassa, tüzelje ellenállásra, néhány órával, perccel meghosszabbítva nyomorult életét, majd a félig befejezett munka tudatával golyót repítsen átkozott fejébe.

Hatmilliót! Ennyit sikerült kiirtania a gyűlölt zsidókból. Ez a szám az általa kiprovokált háború katonai és polgári áldozatainak, oroszoknak, angoloknak, amerikaiaknak, olaszoknak, franciáknak, nem kismértékben saját németjeinek és még rengeteg más nép halottainak több mint tíz százalékát teszi ki. De nem ért célt. Az Úr megvédte választott népét, és a zsidóság, sőt a zsidó állam ma is él, létezik.

Mostanában született kilencedik unokámnak Mia a neve, és tizenöt év múlva katonalány lesz, amint az anyja, Nurit lányom is az volt, és ahogyan világunk formálódik, várhatóan ezer veszéllyel kell majd szembenéznie. De a semmiből felmerült démon, Hitler neve neki már csak távoli múlt, történelem lesz.

Hogyan vált ketté a Vörös-tenger?

Az embereket mindig is lenyűgözte az Exodus története, de vajon mi a helyzet a történelmi tényekkel? Egy új tanulmány szerint lehetséges volt a víz kettéválása.

Az ateisták elutasítják a bibliai csodákat, mondván: azok mítoszok. Bár a keresztények és a zsidók hisznek olyan csodákban, mint például a Vörös-tenger kettéválása, csak a közelmúltban sikerült tudósoknak fizikai törvényekkel alátámasztani ennek hitelességét.

Miért pont akkor?

mérföld hosszú és három mérföld széles lehetett. Az így keletkezett „híd"on" kelhettek át a menekülő zsidók, de amint megváltozott a szélirány, a víz újra birtokba vette a területet, így az Izrael fiait üldöző egyiptomiak a hullámokban lelték halálukat.

Carl Drews, a coloradói Nemzeti Légkörkutató Központ vezető kutatója elmondta: a számítógépes szimuláció révén bebizonyosodott, hogy az exodus nem csak kitaláció. A vizet az erős szél a fizikai törvényeknek megfelelően mozgatta, így

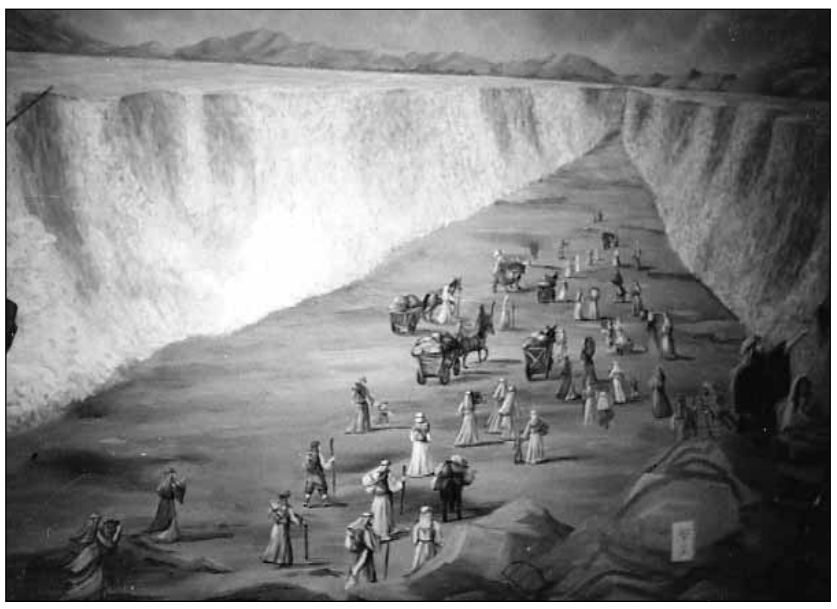

Amerikai kutatók a Nílus-delta régió régi térképeit tanulmányozva meghatározták az átkelés helyét, majd számítógépes modellezéssel rekonstruálták az erős szél által szétválasztott vizet – ahogyan az a bibliai történetben is szerepel. A tanulmányt egyébként a The Daily Mail mutatta be részletesen.

A jelentés szerint, elemezve a régészeti feljegyzéseket és műholdas mérésekkel egészítve ki a régi térképeket, a tudósok arra a következtetésre jutottak, hogy az erős, keletről fújó szél egy földnyelvet emelt a hat láb mélységű víz felszínére, így választva ketté a vizet. A méréseknek köszönhetően a földnyelv paramétereit is meg tudták határozni, eszerint két téve biztonságossá az izraelitáknak az átkelést. Majd a szélirány megváltozásával újra a „normális mederbe" került a víz. Szerinte a jelenség egy folyótorkolatnál vagy egy parthoz közeli öbölnél következhetett be.

Amire viszont nem találtak magyarázatot a kutatók: az a tény, hogy pont abban a drámai pillanatban történt ez a természeti jelenség, amikor a legnagyobb szükség volt rá. A víz kettéválása miatt a földnyelvnek sárosnak, iszaposnak kellett lennie, ami nagy valószínűséggel megnehezítette az átkelést, de erről szó sincs a Bibliában. Mindenesetre a mostani kutatás bebizonyította: egy ilyen esemény lehetséges.

(Forrás: Biblical Archeology)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbitestület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermekek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbitestulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Tóratekercsek, tfilinek és mezüzék számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusálmi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Kiadó Bp. I., Attila úton 81 m^2-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Kiadó Bp. VII., Thököly úton 81 m^2-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu.

Üdüljön Budapest centrumában fél áron. 00-36-20-935-4867.

Vizes falak utólagos szigetelése, hőtérkép készítése, műszeres falnedvességmérés. Tel.: +36-30-950-1306, 06-1-251-8684, www.falszigeteles.hu.

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m^2-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Bp. VI., Délibáb u. elején 75 m^2-es, kétszobás, földszinti öröklakás. Kikiáltási ár: 26 730 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m^2-es kastély 9398 m^2-es telekkel és 9758 m^2-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Budapest VII., Bajza utcai Garzonházban 37 m^2-es, felújítandó lakás. Kikiáltási ár: 6 993 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m^2-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m^2-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m^2-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 06-30-217-3460 telefonon lehet érdeklődni munkaidőben.

Önkéntes munka Erecben! Gyere és támogasd munkáddal és ottléteddel Izrael Államát! Időpont: 2012. január 15-től február 5-ig. Jelentkezés: Deutsch János, lljano@freemail.hu, 06-20-233-8454.

Készpénzért vásárolok mindenféle műtárgyat és régi ruhaneműt. Hívását várom. 06-70-665-2105.

Kiadó lakásokat, házakat keresünk! „Albérletpont”, a bérbeadás szakértője! 351-9578, 06-70-383-5004, www.alberletpont.hu

Paplankészítés, ágytolltisztítás. 1067 Budapest, Teréz körút 35. Telefon: +36-1-312-2516, www.paplan.hu.

A MAOIH szeretetotthona a XII. ker., Alma utcában idősek bentlakásos ellátását vállalja egyágyas szobákban. Az intézmény valamennyi lakó részére napi legalább háromszori kóser étkezést, mentális gondozást, egészségügyi felügyeletet biztosít. Érdeklődni: 06-1-355-2765, 06-20-956-5265.

Kozmetika. Minőség, tapasztalat, kedvezmények. VII. ker., Nefelejcs u. 42. Tel.: 351-4710, +36-20-391-5723.

Idős ember felügyeletét vállalja Budapesten ottlakással középkorú, leinformálható nő. Telefon: 06-20-217-5213.

Bénulások (stroke, Parkinson, athetosis stb.) rehabilitációját otthonában vállalom Pető-módszerrel. 06-70-534-2724.

GÁBOR ESZMERALDA becsüsműgyűjtőnő elsőként, legmagasabb áron, készpénzért vásárol judaikát, továbbá festményeket, csillárt, bronztárgyat, bútorokat, ezüsttárgyakat, porcelánokat, herendit, meissenit, Zsolnayt, Kovács Margit, Gorka Géza alkotásait is. Egyebeket, órákat, teljes hagyatékot. Kiszállás, értékbecslés díjtalan, vidékre is. Üzletünk száma: **06-1-364-7534, 06-70-264-1926.**

Eladó óbudai zsinagóga mellett háromszobás, egyedi fűtésű, erkélyes lakás, budai hegyekre kilátással. Azonnal beköltözhető. Mobil: 06-30-370-6100.

Eladó VIII. kerületben 60 m^2-es, 2 szoba összkomfortos, I. emeleti, utcai, déli fekvésű, lakható, felújításra szoruló lakás. Irányár: 9 millió Ft. Érdeklődni: 06-30-414-2696, leslievig@hotmail.com.

Rákóczi út elején csendes, egyszobás, összkomfortos lakás igényes turistáknak vagy hosszú távra kiadó. Tel./fax: 351-1615.

Takarítást vállal nyugdíjas, gyakorlott, megbízható nő kétheti vagy havi rendszerességgel. Telefon: 313-4952. Leinformálható.

Idősek gondozását, ápolását vállalom, akár éjszakára is. Leinformálható vagyok (újpesti hitközség). Telefon: 06-30-870-9270, Keserű Antalné.

Betársulnék üzleti tevékenységbe. Tel.: 06-30-213-8841.

Leinformálható, szakképzett ápolónő idős ember gondozását vállalná Budapesten. 06-30-989-4398, 18 és 20 óra között.

HÁZASSÁG

21 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8–10-ig, este 20–22-ig. E-mail: gyorgyi.asszony@gmail.com

Társat keres 67 éves, fiatalos, független, özvegy ügyvédnő. Kézzel írott, fényképes levelet „Chanukka” jeligére vár a szerkesztőségbe.

32/172 fiatal nő megismerkedne családalapítási szándékkal kulturált, jó humorérzékű, pozitív kisugárzású fiatalemberrel. „Hivatásod legyen a koronád” jeligére a kiadóba.

„SALOM” társközvetítő, házasságközvetítő, társaságszervező. Fülöp Zsuzsa, e-mail: zsuzsa194705@t-online.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 3120 Ft
Külföldre 5760 Ft/év
USA és Izrael: 6240 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.
Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.
ISSSN 0133-1353

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Dec. 23.	Szombat reggel Dec. 24.	Péntek este Dec. 30.	Szombat reggel Dec. 31.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	15.45	9.30	15.50	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	15.45	8.00	15.50	9.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérkocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	15.45	8.00	15.50	8.00
Alma u. 2.	15.45	8.45	15.50	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00	15.50	9.00
Dessewffy u. 23.	15.45	9.00	15.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.40	8.00	15.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.40	8.00	15.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

December 21–28-ig channuka		
December 23. péntek	**Kiszlév 27.**	**Gyertyagyújtás: 3.37**
December 24. szombat	**Kiszlév 28.**	**Szombat kimenetele: 4.49**
		Újholdhirdetés
December 26–27. hétfő–kedd	**Kiszlév 30–Tévét 1.**	**Újhold**
December 30. péntek	**Tévét 4.**	**Gyertyagyújtás: 3.42**
December 31. szombat	**Tévét 5.**	**Szombat kimenetele: 4.54**

Romsics: a német megszállás után a magyar szuverenitásvesztés nem volt teljes

A magyar katonák ritka brutalitással jártak el a második világháború során az általuk megszállt területeken – egyebek mellett ez hangzott el a Magyarország a második világháborúban című kötet megjelenésének apropóján rendezett kerekasztal-beszélgetésen.

A kötet tíz szerző tizenhat tanulmányát tartalmazza – közölte *Romsics Ignác* akadémikus, a könyv szerkesztője. Hangsúlyozta: a tanulmányok egy része – például ami a katonák ruházatáról vagy a szociológiai hátteréről szól – nem illeszthető kronológiába.

A múlt feldolgozásáról azt mondta: van olyan föltevés, amely szerint ha mindent föltárunk, akkor mindent pontosan fogunk tudni. A második világháborúról a tényanyagot elég jól ismerjük, azonban a dolgokat számos szubjektív elem árnyalja. Például attól függően, hogy valaki tiszt volt, honvéd vagy munkaszolgálatos, más és más képe lehet a hadseregről – mondta Romsics. Hozzátette: a rendszerváltáskor azt hittem, hogy a Horthy-korszakról zavartalanul, az aktuálpolitikától mentesen vitatkozhatunk. Mostanra kiderült: a Horthy-korszakról szóló viták élénkebbek, mint a Kádár-korban.

A kötet egyik szerzője, *Ungváry Krisztián* történész néhány, a szélesebb közönség előtt eddig kevéssé ismert tényanyaggal színesítette a magyar hadseregről alkotott képet. Például idézte egy honvéd levelét, amelyből kiderül: partizánvadászat során nemcsak a partizánokba, de azok csecsemőibe is szuronyt vágtak. Közölte: a Szovjetunió megszállt területének harminc százalékát magyar csapatok igazgatták, mégpedig a lehető legsötétebb igazgatással. A megszállt területeken elkövetett magyar kegyetlenkedések elkövetői az ÁVH közreműködésével utóbb jelentős részben megbűnhődtek. Ez azonban nem nagyon kapott nyilvánosságot, mert nem lett volna kompatibilis a szovjet–magyar barátság eszményével.

Egy kérdésre válaszolva Romsics úgy felelt: habár 1944–45 fordulóján teljesen egyértelmű volt Budapest ostromának végkimenetele, az utóbbi években a diákok között sokan azt vallják, hogy azok voltak a hősök, akik Budapestet védték.

Ugyanő – aktuálpolitikától nem mentesen – hangsúlyozta: az 1944. március 19-én bekövetkezett német megszállás után a magyar szuverenitásvesztés nem volt teljes: *Horthy Miklós* a helyén maradt, kormányt nevezett ki, a Képviselőház működött, rendeletek születtek.

A közönséget erősítő *Hirschler Richárd,* a hvg.hu volt főszerkesztője azon kérdésére, hogy lett volna-e esélye az ellenállásnak, Romsics úgy felelt: nyilván nem, de szimbolikus jelentősége lehetett volna. Hozzátette: 1944 tavaszán vagy nyarán – különös tekintettel a zsidóság deportálására – Horthy dönthetett volna másképp, mint ahogy döntött. Ezt Ungváry azzal toldotta meg, hogy a nácik nem kérték 437 ezer zsidó deportálását: ötven-százezer egészséges kényszermunkást vártak, helyettük kaptak öregeket, gyerekeket. Az 1956-os Intézet munkatársa hozzátette: *Adolf Eichmann* leírta, hogy olyan szintű brutalitást és túlbuzgóságot, mint Magyarországon, sehol máshol Európában még nem tapasztalt. Ungváry szerint ahogy 1944 júliusában leállították a deportálást, elképzelhető, hogy lehetséges lett volna el sem indítani.

Romsics Ignácot arról kérdeztük, hogy volt-e a magyar politikai vezetés számára 1940–41 fordulóján olyan opció, hogy a szövetségesek oldalán vesz részt a háborúban, különös tekintettel egyrészt arra, hogy 1940 kora őszén brit győzelemmel lezajlott az angliai légi csata, tehát onnét már Németország nem volt legyőzhetetlen, másrészt azok az államok, amelyekkel szemben Magyarországnak területi követelései voltak, a tengelyt erősítették. A történészakadémikus arra hívta föl a figyelmet, hogy a magyar revíziós sikerek mind német támogatással születtek, és 1941 tavaszán Magyarország már évek óta Németország gazdasági-politikai szövetségi rendszeréhez tartozott. Az, hogy a szövetségesek oldalán lépjünk be a háborúba, „nem tartozott a realitások közé” – fogalmazott Romsics. Szerinte a harmincas évek szövetségi politikája után a magyar politikai közvélemény nem nyelte volna le, hogy Magyarország az angolszász–szovjet koalíció oldalán lépjen be a háborúba. A német vezetés a Szovjetunió elleni támadáskor nem számolt a magyar részvétellel, de a moszkvai csata után, 1941–42 fordulóján ez elkerülhetetlen lett volna.

Az atv.hu fölvetésére, miszerint 1941 végén, már Pearl Harbor japán bombázása, így az Egyesült Államoknak a háborúba való belépése után teljesen egyértelmű volt, hogy ki fog nyerni, a professzor úgy reagált: „egy megegyezéses béke lehetősége 1943-ig is fönnállt: nem lehetett tudni, hogy a fegyverkezési versenyben mire jutnak a németek, mire az amerikaiak”. Romsics mindenesetre egyetértett munkatársunkkal: „az Egyesült Államok hadba lépésével az erőviszonyok elég egyoldalúan a szövetségesek oldalára tolódtak el, és onnantól kezdődően Németország maximum egy megegyezéses békére számíthatott volna”. Hozzátette: 1941 decemberében Német- és Olaszország egyaránt azt követelte, hogy Magyarország nyilvánítsa magát az Egyesült Államokkal hadban álló félnek. A szakember szerint lehetett volna nemet mondani, de „nem tudjuk, hogy ez milyen kockázattal járt volna”.

Szegő Péter / Forrás: atv.hu

Hírek, események röviden

– **A Corvinus Egyetem** HaKöSZ diákszervezetének tagjai Bercsényi Kinga szervezésében immár harmadszor látogattak el az Alma utcai Szeretetotthon lakóihoz. Kamarakoncertet adtak, majd két fiú virtuóz gitárszámokat játszott. Késő estig tartó beszélgetés során ismerkedett egymással a korban ugyan messze, de szeretetben és tiszteletben közel álló két generáció. Köszönjük a szép délutánt.

– **Adományok.** Szegő László 30 ezer Ft-ot adományozott a Szeretetkórház részére.

– **Holokauszttúlélők figyelmébe!** A Claims Conference levélben értesítette lapunkat, hogy a közeljövőben hivatalos közleményt fog kiadni, melyet természetesen megjelentetünk.

Vetélkedő Wallenberg nyomában

Másodszor rendezett vetélkedőt középiskolásoknak a Raoul Wallenberg Egyesület, a Holokauszt Emlékközpont, a Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Intézet, valamint a Wallenberg Humán Szakképző Iskola és Gimnázium. „Régen volt? Hol is volt?” – ez a címe a versenynek, amelyre idén tizenkét középiskola több mint nyolcvan diákja jelentkezett. A fiatalok előadást hallgattak meg a Holokauszt Emlékközpontban a soáról, a magyarországi zsidóüldözésről, s arról, hogy egy embertelen korszakban is akadtak, akik menteni akarták embertársaikat. Ezután a diákokból álló ötfős csapatok meglátogatták a budapesti Belváros néhány emlékhelyét – a többi között *Raoul Wallenberg,* valamint *Tom Lantos* emléktábláját, illetve *Carl Lutz* emlékművét. Élményeiket képes beszámoló formájában ismertették, melyet zsűri értékelt. A későbbiekben kreatív esszét is készítenek. Az eredményhirdetésre január 17-én kerül sor – ez jelentős dátum a svéd embermentő életében, hiszen 1944-ben e napon látták őt utoljára Budapesten. 2012 Wallenberg-év lesz, hiszen a zsidók tízezreit megmentő svéd diplomata akkor lenne százéves.

Az előítéletes gondolkodás ma is jelen van Magyarországon. A versenyt kiíró szervezetek legfontosabb célja a programmal, hogy minél több fiatal ismerje meg a holokauszt magyarországi történéseit, s azt, hogy a vészkorszakban is akadtak emberek, akik szembeszálltak a fasizmussal, s mentették az üldözötteket.

Mi van az Alma utcában?

Látogatóban Vencel György „otthonában”

Az Alma utca 2.-ben természetesen egy zsidó öregek otthona van. Nagyon szép helyen, nagyon ódon falak között. Ami nem öregszik, az a kert, benne az ősfákkal. A természeti környezet igazán vérpezsdítően hat a látogatóra. A többiről Vencel Györgyöt mentem el kifaggatni.

– *Hogy kerültél ide? Máshol szoktunk találkozni.*

– Uramatyám! Honnan kezdjem? Fehérváron dolgoztam szociális munkásként a hajléktalanellátásban. Amikor tehettem, a rabbihelyettesi szakra jártam az ORZSE-ra. Fehérváron éltem, de Pesten gyakoroltam a vallásomat, a Hunyadi téren kántor lettem. De előtte még jártam a Kazinczy utcába is, oda különösen vonzódtam, mert ott kezdtem megérteni a zsidó identitásomat Zév Paskesz segítségével.

– *Miért, nem volt?*

– Nem hát. Teljesen hitélet nélkül nevelkedtem Fehérváron, paranoiás szülők gyermekeként. Édesanyám azt gondolta, úgy tud megvédeni, ha minél kevesebbet tudok a zsidóságról.

– *Biztos rémséges élményei voltak 44-ből.*

– Az óbudai Téglagyárból elgyalogolt Hegyeshalomig, aztán visszahozták. Édesapám meg munkaszolgálatos volt. 56-ban elment Fehérvárról a rabbi, még emlékeim sincsenek róla. Kevesen maradtunk, édesapám időnként eljárt egyedül a zsinagógába. Néha engem is magával vitt a családi temetésekre. Bár a szüleim között ez ügyben nem volt konszenzus, édesanyám azt mondta „Jankele, te oda mész, ahova akarsz, de a gyereket nem viszed!”

– *Mármint Budapestre?*

– Igen.

– *Érdekes életutad van. Mondd tovább.*

– Édesapám szeszgyárvezető volt, csak hétvégeken láttam, mert soha nem ott dolgozott, ahol éltünk. Érettségi után katona voltam, ott szinte mindent elveszítettem a zsidóságomból. Aztán elmentem Lengyelországba építésvezetőnek. 1975 lehetett, amikor Glogówban a szemem előtt dózeroltak le egy zsidótemetőt. Mindenhova mentem, mindenkinek szóltam, de semmilyen eredménnyel nem jártam. Hiába szaladgáltam Varsótól Budapestig, a temetőt nem lehetett megmenteni. 1982-ben visszajöttem Fehérvárra. Ott élt a Hatsek Józsi bácsi, akinek feleségénél, Hódmezővásárhelyen evett a rabbik színe-java, mert kóser háztartást vezetett. Józsi bácsi szeretettel és jó érzékkel tanított a zsidóságról.

– *Családot alapítottál?*

– Igen, van egy 27 éves fiam, aki Angliában lakik.

– *Élnek még a szüleid?*

– Nem. Édesapám még láthatta, hogy előimádkoztam a fehérvári zsinagógában, miután Schöner főrabbi úr meghirdette, hogy legyen minden hitközségnél kántor, és állítólag szépen énekelek. Az ORZSE kántorképző szakán Timár Károly főkántor úr tanítványaként végeztem. Aztán feljöttem Pestre, a Hunyadi térre, de innen már tudod.

– *Arról nem meséltél, hogy Baracskára is bejártál hitéletet hirdetni.*

– Ja, akkor még visszatérünk Fehérvárra! Ugyanis a baracskai börtönben volt egy futballcsapatnyi zsidó elítélt. Olyanok, akik csak annyit tudtak magukról, hogy zsidók. Behívtak, és megdöbbentem, hogy mennyi magasan kvalifikált embert találtam köztük.

Elkezdtük a közös munkát, és mint ahogy az Atyák bölcsessége mondja: legtöbbet a tanítványaimtól tanultam, mert hozzájuk nagyon felkészülten kellett menni. Végül is egy szabályos kábbálát sábbátot tartottunk, melyhez kintről vittem fonott kalácsot meg szőlőlét.

– *Hatással volt rád, amit láttál-hallottál?*

– Oda-vissza. Jób könyvét kezdtük el olvasni. Jó néhányan Jób szerepét mintha magukra vették volna, de én sem vagyok kivétel ez alól. Nekem annyi volt a feladatom, hogy amikor kijönnek, két lábon járjanak a földön, ne álomvilágba érkezzenek. És vegyék tudomásul, hogy a világ és ők is változtak. Hogy ne az általuk kitalált ideálnak akarjanak megfelelni.

– *Térjünk vissza az Alma utcába.*

– Amikor szóba hozták, elgondolkodtam, mondtam, hogy a hajléktalanokhoz, a drogosokhoz, a piásokhoz értek, de öregekkel még nem foglalkoztam. Kijöttem, megnéztem, itt volt az elnök, a főkönyvelő, a főtitkár, és körbejártuk a házat. Leültünk tárgyalni, és 2009. május 4-től megállapodtunk. Így kerültünk ide. Az első nagy meglepetés az volt, hogy mindenki begubózik a saját szobájába. Azt tudtuk, hogy valamennyien holokauszttúlélők, tehát koruk 80 és 100 év között van. A megdöbbentő az volt, hogy hiába a hatalmas udvar vagy a közösségi helyek, barátságok nem igazán kötődtek. Kerestük az okát. Rájöttünk, hogy mindenki a saját szobájában eszik, nincs közösségi vacsorázás vagy ebédelés. Aztán egy születésnap alkalmával a feleségem úgy döntött, hogy a saját abroszainkkal és porcelántányérjainkkal annak rendje és módja szerint megterítünk. Volt, aki sírva fakadt.

– *Szép lassan (vagy gyorsan) rájöttetek a magány feloldásának egyik módjára.*

– Sőt, tovább is léptünk. Elkezdtünk péntek este istentiszteletet tartani. A kidus után együtt maradunk és beszélgetünk. Kis zsinagógánkban szombaton és ünnepeken rendszeresen összejön a minján.

– *Hogy tudnád megfogalmazni, miért jó itt lenni az időseknek?*

– Annak örülök, hogy a fiatalok felfedeztek minket. Nem kell semmit hozniuk, csak törődést, valamint olyan szavakat, melyektől a bentlakók fontosnak érzik magukat. A Jóisten meghallgatta óhajunkat, jönnek a Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskolából, az Élet Menete Alapítványtól, a Scheiber-iskolából és a Gán Menáchem óvodából. Ezenkívül minden csütörtök délután 4 órakor hívunk egy-egy ismert embert. Járt itt az áldott emlékű Popper Péter, és vendégünk volt Andy Vajna is. Elbeszélgetett a bentlakókkal Vitray Tamás, Bánó András, Benedek István Gábor. Szórakoztatta őket többek között Garai Róbert, a Sabbathsong, Hegedűs D. Géza. Géza többször is volt, erre lakik, és időnként „beugrik hozzánk”. Több politikus is megtisztelt bennünket. Kántorkollégáim és kántorhallgatók jöttek Székelyhidi Hajnal vezetésével. De köreinkben köszönthettük Kardos Péter és Domán István főrabbit és Darvas István rabbit is.

– *Szóval?*

– A jó levegő, a személyre szabott étkezés a Hannából, az orvosi és folyamatos nővéri felügyelet mellett mi törődünk a lelkükkel is. Sőt, még a kultúrát is házhoz hozzuk!

Bozsán Eta

SPÁNN GÁBOR

Cintányér

Van egy kedves középkorú férfi ismerősöm. Sok kedves középkorú férfi ismerősöm van, de ez abban különbözik tőlük, hogy ő nem csak zsidó, de művész is. Zeneművész egy nagyobb, jó hírű szimfonikus zenekarban. Mivel sok éve ismerem, engem nem zavar kirobbanóan pesszimista életszemlélete. Nem ül repülőre, mert az biztos lezuhan, ha valaki autóval viszi 40 fölött, már segítségért kiált, és ha elered az orra vére influenzás időszakban, azonnal konzíliumot hívat össze. Tőle még olyan történetet nem hallottam, ami happy enddel fejeződött be. El is döntöttem magamban: úgy kell elfogadni, ahogy van. Ez az ember igazából a viktimológia (áldozattan) témakörébe tartozik, vonzza a bajt. Legutóbb elmesélte, hogy ő már lemondott igazi sikerről, elismerésről, önálló szólófellépésről nem is mer álmodni. Azt már én teszem hozzá, hogy ez a kifakadása egy kicsit konfabuláció, mert önálló színpadi fellépést cintányéros nemigen szokott kapni. Márpedig ez az ember cintányéros. Jómagam is átérzem, sőt tudom, hogy ez a hangszer nélkülözhetetlen, de mostohagyermek egy zenekarban. Hiszen a zeneirodalom remekeiben kevésszer szólal meg, a komponistáknak amikor egy-egy dallam megihleti őket, interpretátorként bizonyára nem a cintányér jut eszükbe. Ő ezt is személyes sértésnek veszi. Elmesélte, hogy a jó múltkor a zenekarával valahol vidéken „hakniztak” egy távol-keleti gyártelep avatásán, ahol a kultúrára éhes vendégek nem lakodalmas rockra vágytak. Majdnem sírt, mikor elmondta, hogy 3,5 órát ült végig a színpad hátterében, ahova őket helyezték el. Végighallgatott vagy 30 kis kínai verset magyar fordításban, és végigszenvedte a burgenlandi csipkeverőnők kórusának jódlizását. De úgy gondolta, két okból is megéri. Először, mert jól megfizetik, másodsorban pedig rá is vár szép feladat, hisz a műsor végén eljátszandó magyar Himnuszban megszólal imádott hangszere. Egész délután fényezte a cintányért, hangzáspróbát tartott, nem létező porszemeket szedett le róla. Elkövetkezett a nagy perc, vége volt a maratoni műsornak, sor került a magyar Himnuszra. Abba annál a sornál, hogy: „megbűnhődte már e nép”, Erkel beleírt egyetlen cintányérütést. A karmester beintett, barátom hatalmas erővel összeütötte a hangszer két lapját, amitől is az egyik lemez azonnal leesett a kézi tartó rossz rögzítése miatt. De ha még csak leesett volna: végiggurult a színpadon, átlag 2 másodpercenként nekiverődve a padlózatnak, s végül az első sorban ülő potentátok ölében landolt. Emberem magába akart roskadni, de akkor is melléesett. A zenekarból természetesen kirúgták. Megfelelően résztvevő arcot vágtam, de ezzel még nem volt vége. Barátom hozzátette: ugye ismered a közmondást... Ha egy zsidó okos, akkor nagyon okos, ha buta, akkor nagyon buta. Én ezt kiegészítem azzal, hogy ha egy zsidót baj ér, az sosem jár egyedül, követi másik.

Magamban a legrosszabbra készültem, és meg akartam kérdezni, hogy ezzel egy időben kije halt meg. Ő folytatta: nem elég ez az égés, a kirúgatás, bekövetkezett, amitől tartottam. Még aznap megjött a második csapás. Úristen, mi történt? – tettem fel a kötelezően együttérző kérdést. Tudod, a feleségem keze alatt aznap este szétesett az ünnepekre csinált flódni!

Gázszerelés

- Gázberendezések, gázvezeték új szerelés hatósági engedéllyel
- Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89.§ [6])
- Vízóraszerelés
- Fűtésszerelés, fürdőszoba-felújítás

FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.
Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

בר מצוה

A Dohány utcai zsinagógában nagyszámú vendégsereg előtt járult a tóra elé *Gordon Bence,* a Scheiber Sándor-iskola tanulója, *Erdős Tünde* és *Gordon Gábor* elsőszülött gyermeke. *Solajm Cvi ben Jiszróél* az áldásokat és a haftarát hibátlanul adta elő. *Frölich Róbert* főrabbi méltatta az általa régen ismert Gordon és Erdős családot, visszaemlékezve a szülőkkel való régi ismeretségre, barátságra, majd arra, hogy most októberben volt 15 éve, hogy a chupá alatt ugyanitt adta őket össze. Ennek jegyében hangoztatta: teljesen biztos abban, hogy Gordonék mind az öt(!) gyermeküket a zsidó törvények tiszteletben tartására fogják nevelni, majd a Teremtő áldását kérte a bár micva ifjúra. A liturgiai teendőket *Fekete László* főkántor és *Szilágyi Gábor* kántor végezték. A szülők gazdag kiduson látták vendégül a megjelenteket a Hitközség Dísztermében. A fogadásért köszönet illeti a *Szántó György* vezette Carmel étermet és *Fülöp Ildikót.*

Az ünnepelt elmondta, hogy most már egy kicsit megkönnyebbült, mert nagyon igyekezett megfelelni az elvárásoknak. Hálás a sok türelemért az őt felkészítő főrabbi és főkántor uraknak, akiket nagyon megszeretett. Bence megköszönte szüleinek, hogy őt és négy kistestvérét születésük óta arra nevelik, hogy a világon az egyik legfontosabb dolog a zsidóságuk és annak törvényei. Sok támogatást, segítséget kapott és kap folyamatosan nagyszüleitől és rokonaitól is. Két dédnagymama is jelen volt a nagy eseményen. Az ünnepelt külön üdvözölte külföldről érkezett családtagjait: *Ágit* Amerikából és *Julikát* Kanadából. Végül gyönyörű virágcsokrot adott át édesanyjának, és megköszönte minden kedves vendégnek, hogy felejthetetlenné tették számára ezt a napot.

Mázál tov, Solajm Cvi!

Chanukkai Hacsek és Sajó

Hacsek: Szimchesz hánüke, szimchesz hánüke!

Sajó: Szimchesz hánüke, boldog karácsonyt!

Hacsek: Tudom, Sajókám. Maga vegyes házas, az idén megint itt az eldorádójuk!

Sajó: Eldorádó... Nálunk ez semmilyen zavart nem okoz!

Hacsek: Azt persze irigylem, hogy maguknál sokkal világosabb van ilyenkor...

Sajó: Téved! Én vigyázok arra, ahogy a jesivében tanultam, hogy semmilyen keveredés ne legyen. Egyik szobában a menóra, a másikban áll a karácsonyfa!

Hacsek: És a gyerek? Ő hol áll?

Sajó: Na látja, ez jó kérdés! De én ezt is megoldom!

Hacsek: ???

Sajó: Elmesélem neki, hogy nálunk, zsidóknál is este jön be az ünnep. A Moajz cür az a Mennyből az angyal héber fordítása, csak azért van más dallama, hogy a szöveg kijöjjön! A Mikulással nincs probléma, ő szakállas, és megmondom a fiamnak, hogy a pajeszát azért nem látja, mert a fülé mögé gyűri!

Hacsek: Tehát a gyerekkel semmi probléma?

Sajó: Apróságok azért vannak!

Hacsek: ???

Sajó: Amikor elvittem szükeszkor a zsinagógába, meglátta a lülevet, és hangosan felkiáltott: Mekkora virgács, papa! Kicsit restelkedtem a többiek előtt...

Hacsek: Hát ez még elmegy!

Sajó: De várjon! Amikor a kajhének felkészültek a düchenolásra, a cipőjüket levetették, a fiam hangosan megkérdezte: Apu, azért vették le, hogy a Mikulás beletegyen valamit???

Hacsek: Hááát... Nem irigylem, Sajó! Ennél már a felchabadulás is jobb!

Sajó: Már megint kezdi?

Hacsek: Nem kezdem. Folytatom. Már Keszthely is elesett! De Isten nem bottal ver! Egyikük már börtönben van!

Sajó: Mit követett el?

Hacsek: Semmit, csak bejár, és héberül tanítja a rabokat!

Sajó: Miért kell héberül tudni a raboknak?

Hacsek: Mert jiddisül már tudnak. Szajré, hippis, kóser, mamzer, smasszer stb.

Sajó: Hallgatva magát, nem tudom, melyikünk a hülyébb. Na jó, hát akkor jó ünnepet!

Zév